

In dit nummer o.a.

Kroniek

Ik teken niet
De Schooldag op afstand

Thema

Geroepen heiligen

Rondblik

Vreselijk eerlijk
Nederlandse islam - optie of illusie?

Gemeentebreed

Kerkenraad en predikant als goed team

Boek van de maand

Een intrigerend boek over de Heilige Geest

Persrevue

Iets goeds in het independentisme?
Eerbied voor de Heilige
Samenwonen en kerkelijke verantwoordelijkheid

**Kom en hoor wat ik wil vertellen,
ieder die ontzag heeft voor God,
hoor wat Hij voor mij gedaan heeft.**

(Psalm 66:16, NBV)

**Waar het hart vol van is, daar loopt
de mond van over, zo is een bekend
gezegde. Als ons hart vol is van de
Here, dan wil je daarover spreken.
In Psalm 66:16 lezen we dat de
schrijver oproept om te komen en te
horen. Een oproep om te luisteren
naar wat hij te vertellen heeft.**

Waarom zouden we luisteren? Er zijn vandaag de dag zoveel mensen die iets te vertellen hebben. Vaak zeggen ze voor jou onbelangrijke dingen. Laat maar zitten, denk je dan. Waarom hier wel luisteren? Omdat de schrijver, de ik-persoon van vers 16, een gekwalificeerd iemand is. Hij is gekwalificeerd omdat hij hen oproept te luisteren, die ontzag hebben voor God. Die God vrezen. Daarmee adresseert hij zijn verhaal. Daarmee zegt hij ook iets over zichzelf. Hij is een enkeling die iets wil vertellen. Maar hij vertelt geen persoonlijk verhaal dat op zichzelf staat. Dat door z'n privé-karakter voor de een van grote waarde, maar voor de ander juist van heel weinig waarde is. We hebben hier de enkeling die zijn verhaal wil delen met de gemeenschap om hem heen. Een delen dat mogelijk is omdat zijn verhaal aansluiting vindt bij die gemeenschap. De

Nader Bekeken

Persoonlijk geloof

schrijver is geïnspireerd door de Heilige Geest. Daardoor kan hij woorden van geloof opschrijven. Daardoor kan hij geloven dat God bestaat en actief aanwezig is in de geschiedenis. Dat geloof is er ook bij zijn hoorders. Zijn hoorders die gekwalificeerd worden als: 'ieder die ontzag heeft voor God.' Er is aansluiting.

Waar gaat het dan over? Komt de schrijver met allerlei ervaringen die hij de afgelopen week heeft meegemaakt? Dat weten we niet. Daar zegt hij niets

over. Toch kunnen we wel proberen er iets van te zeggen door naar de hele psalm te kijken.

Ik, wij

In vers 16 gebruikt de dichter de 'ik'-vorm. Maar er zijn diverse momenten in deze psalm dat de schrijver de 'wij'-vorm gebruikt. Dan spreekt hij ook over 'ons'. Hij plaatst zich niet tegenover het volk, maar hij rekent zichzelf tot dat volk. Het volk dat er op het moment van spreken is. Volk dat de Here vreest..., luister naar wat ik te vertellen heb. Dat is het volk van de Here dat hij voor zich ziet. Op dat moment. Maar

Schriftlicht

A.A.J. de Boer

Nader Bekeken *colofon*

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 keer per jaar.
De Stichting geeft tevens een serie Cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

Dagelijks Bestuur van de Stichting Woord en Wereld

Ds. J. Wesseling, voorzitter
Mr. A. Niemeijer, secretaris
W.A. Dreschler, penningmeester

Redactie Nader Bekeken

Dr. H.J.C.C.J. Wilschut, eindredactie
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Dr. A.N. Hendriks
Drs. J.W. van der Jagt
Ds. P.L. Storm
M.J.A. Zwikstra-de Weger

Redactiesecretariaat

Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel/fax 050 - 5344508
E-mail: jkooistravis@home.nl

Medewerkers Nader Bekeken

Ds. J. Beekhuis, Amersfoort
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Berkel en Rodenrijs
Drs. L. Bezemer, Wezep
Drs. F.J. Bijzet, Emmen
A.C. Breen, Armadale, WA
Drs. J.J. Burger, Axel
Prof. drs. D. Deddens, Assen
Dr. ir. H.B. Driessen, Hengelo
Ds. H. Drost, Houten
Ds. K. Folkersma, Spakenburg
Ds. G.E. Geerds, Ommen
Drs. B.P. Hagens, Soest
Ds. M. Heemskerck, Nijkerk
Drs. P.A. Heij, Soest
Drs. A. Kamer, Hoogland
Prof. J. Kamphuis, Ommen
Ds. R. Kelder, Nijkerk
Ds. J.H. Kuiper, Assen
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
A. van Leeuwen, Papendrecht
Drs. H. van Leeuwen, Berkel en Rodenrijs
Drs. M. Nap, Leusden
Ds. P. Niemeijer, Den Helder
Prof. dr. F. van der Pol, Hattem
Ds. R.Th. Pos, Ommen
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
Ds. M.H. Sliggers, Hoevelaken
G. Slings, Papendrecht
J. Veenstra, Emmen
Ds. J. Wesseling, Ede
Ds. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn, 's-Hertogenbosch

Vormgeving, fotografie: Studio Bert Gort BNO, Leek

Internet: www.woordenwereld.nl

Hier is een register op alle jaargangen beschikbaar.

Druk en Administratie: Scholma Druk bv, Postbus 7, 9780 AA Bedum. Telefoon 050-301 36 36

Cd: Nader Bekeken is ook op cd verkrijgbaar.

Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden, postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-565499.

Abonnementen: Postbus 7, 9780 AA Bedum,

Telefoon 050-301 36 36. E-mail: woordenwereld@scholma.nl

Abonnementenprijs

	acceptgiro	machtiging
	31,85	31,10

Nader Bekeken, tevens

abonn. op de cahiers 28,25 25,40

Studenten Nader Bekeken 15,00 14,00

Cahiers 6,75 6,75

Losse verkoop cahiers 8,90 8,25

Abonnees die cahiers nabestellen: 6,75 + porto

Bankrekening 39.50.36.046 Hardinxveld-Giessendam.

Het abonnement loopt per kalenderjaar; opzeggen voor 1 december.

ISSN 1380 - 3034

hij spreekt ook over het volk van de Here dat de grote wonderen van de uitleiding uit Egypte heeft meegemaakt. In vers 5 zegt de dichter dat de Here de zee veranderde in droog land en dat Gods volk te voet door de rivier trok. Verwijzingen naar de doortocht door de Rode Zee en door de Jordaan. Er waren ook moeiten voor het volk van de Here. In vers 12 zegt de dichter dat er mensen over 'ons' zijn heengereden en 'wij' zijn door vuur gegaan. Omschrijvingen die aan zware beproevingen doen denken. Het volk maakt bescherming en bewaring mee. Het volk maakt ook beproevingen mee. De dichter spreekt niet over het volk los van zichzelf. Nee, hij rekent zichzelf erbij. Toen het volk van de Here beschermd werd en toen het volk van de Here door de beproevingen moest, was het niet maar een volk, maar het was mijn volk. Ik voel mij daar bij betrokken. 'Wij' hebben dat meegemaakt.

Getuigenissen?

De laatste jaren spreken we veel over persoonlijk geloof. Over een persoonlijke band met de Here. Dat is een goede zaak. De Here vraagt dat ook van ons. Als wij persoonlijk de naam van de Here aanroepen, dan mogen we behouden worden, leert het Woord van de Here ons (Hand. 2 en Rom. 10). Een ander kan dat voor ons niet doen. En wij kunnen het niet voor een ander doen. Ieder die behouden wil worden, zal zelf de Here moeten aanroepen. Hebreëen leert ons dat het onmogelijk is God welgevallig te zijn zonder geloof. Als wij tot God willen komen, dan moeten we geloven dat Hij bestaat en een beloner is voor wie Hem ernstig zoeken. Dat ernstig zoeken impliceert een persoonlijk doorleefd geloof.

Moeten we vers 16 nu zo opvatten dat we in de erediensruimte moeten maken voor de persoonlijke verhalen van gemeenteleden? Dat we in de kerkdienst gaan luisteren naar wat een enkeling de afgelopen week heel persoonlijk heeft meegemaakt? Een soort persoonlijk geloofsgetuigenis? Is dat de bedoeling van Psalm 66:16?

Een aantal jaren geleden hoorde ik op een vergadering van een collega dat een gemeentelid z'n predikant op een bijzondere manier wilde vertellen over persoonlijke ervaringen. Een briefje dwarrelde door de brievenbus met de

tekst van Psalm 66:16. Het gemeentelid zei dus: Beste dominee, ik wil u vertellen wat de Here allemaal aan mijn ziel heeft gedaan.

Nu is het prachtig om dat met elkaar te delen en de goede hand van God te mogen opmerken in het leven. Wat kan daar een bemoediging in zitten voor de toekomst. Maar... roept Psalm 66:16 ons daar nu toe op? Bij het 'los' lezen lijkt dat zo te zijn. 'Ik wil u vertellen wat God voor mij gedaan heeft.' Maar als we kijken naar deze tekst zoals die staat in heel de psalm, dan is dat niet houdbaar. Dan spreekt de dichter niet over wat hij los van de gemeenschap, los van Gods volk, heeft meegemaakt. Hij belijdt als het ware zijn persoonlijk geloof in de Here die het volk tot op het moment van dichten heeft bewaard. Hij ziet in geloof de Here werken aan de bewaring van het volk en hij ziet daarin de Here werken aan zichzelf.

Toen al

Zo mogen ook wij vandaag in geloof zeggen dat de Here al met ons bezig was toen de Here zijn volk uit Egypte leidde. Het bloed aan de deurposten is toch een bijzonderheid die alles te maken heeft met het bloed van de Here Jezus Christus?

Het volk van de Here was geen haar beter dan de Egyptenaren. Maar omdat de Here zijn volk liefhad, heeft Hij dat volk gered. Het bloed aan de deurposten mogen wij in geloof zien als iets dat de hele deuropening blokkeerde. Er kwam geen verderfengel door. Wie binnen was, werd gespaard door de Here. Door zijn genade. Het volk werd bewaard. Dat was het volk waaruit de Here zijn Zoon zou voortbrengen. Mozes krijgt de opdracht van de Here om tegen Farao te zeggen: 'Laat mijn volk gaan, want dat volk is mijn eerstgeborene.' Zo één is de Here met zijn volk! Het doet ons denken aan de opgestane Heiland, die vanuit de hemel roept: 'Waarom vervolgt mij Mij, Saulus?' Mij, terwijl het de vervolging is van het volk.

In het doopformulier dat de laatste eeuwen gebruikt is, staat het gebed waarin de Rode Zee een plaats heeft. Toen het volk daardoorheen werd geleid, was de Here ook al bezig met het kindje dat gedoopt zal worden.

Dat is een manier van denken die we niet mogen verliezen. Dat je jezelf opgenomen voelt in de gemeenschap. Dat je

jezelf tot die gemeenschap rekent.

Het gevaar is namelijk groot dat we die manier van denken toch een beetje kwijtraken. Wij leven in een tijd waarin de nadruk sterk ligt op de enkeling, die los van de gemeenschap zijn of haar eigen beslissingen neemt. Het persoonlijke kan dan heel makkelijk los van de gemeenschap komen te staan.

De nadruk op Hem

Als we Psalm 66 goed lezen, dan klinkt er in vers 16 eigenlijk een belijdenis door. De dichter belijdt z'n persoonlijk geloof. Hij heeft het niet over ervaringen die men heeft. Of over ervaringen die mogelijk zouden kunnen zijn. Een wat afstandelijke manier van spreken zou dat zijn. Nee, de dichter heeft het over zijn geloof. Ik geloof in de Here die zo en zo gedaan heeft. Daarbij komt hij niet met een geloof dat bij hem begonnen zou zijn. Hij voegt zichzelf in, in de stroom van Gods volk waarin het geloof in God en zijn daden aanwezig is.

Zo is het met geloofsbelijdenis doen vandaag eigenlijk nóg steeds. Bij het doen van geloofsbelijdenis vraagt de kerk of er geloofd wordt in de Here zoals we Hem mogen kennen uit het Oude en Nieuwe Testament. Daarbij sluiten we aan. Tegelijk belijdt een enkeling dat. Het is onmogelijk dat anderen voor jou belijden. Er zal persoonlijk doorleefd geloof moeten zijn.

Als we getuigen van Gods grote daden in ons leven, zal de nadruk toch moeten liggen op de Here. Op wat Hij gedaan heeft. Niet op wat ik er allemaal van vind. Of hoe ik het allemaal beleefd heb.

Als we denken aan de Pinksterdag, dan hebben de discipelen iets bijzonders meegemaakt. Geluid, vuur, beweging en spreken in andere talen. Een ervaring waarvan we ons kunnen voorstellen dat een journalist de volgende vraag stelt: 'Hoe hebt u dat allemaal ervaren?' Of: 'Wat deed dat met u?' Maar daar lezen we in Handelingen 2 niets van. In een fractie van een seconde kregen zij om zo te zeggen een LOI-cursus vreemde talen. Datgene waar je normaal lange tijd voor moet blokken, was nu in één keer klaar. De mensen hoorden de apostelen opeens in buitenlandse talen spreken over de grote daden van God. Zij spraken niet over het wonder in hun eigen leven dat ze opeens Chinees spraken of zo, maar ze spraken over de daden van de Here.

Levend lid

Hoe komen wij aan dat persoonlijk geloof? Psalm 66 begint met de oproep aan de volken om de Here te loven en te prijzen. Maar wie kan dat? Farao hoort over de Here. Maar hij keert zich af. Hoogmoedig klinkt het: 'Wie is de Here?' De vijanden van God kruipen voor Hem, zegt vers 3. Nebukadnessar verzet zich tegen de Here en kruipt als een dier over de grond.

Zo is het in de wereld nog steeds. Niemand komt vanuit zichzelf tot geloof. Integendeel, vaak is er ernstig en bitter verzet. Hoe kom je dan aan geloof? Dat heb je niet omdat je een keer besluit om te gaan geloven, maar dat geloof belooft de Here aan zijn kinderen die Hij uitkiest in genade. In de kerk, in de gemeenschap klinkt het Woord van de Here. In Zondag 25 HC belijden we

Nader Bekeken *inhoud*

Schriftlicht

Persoonlijk geloof 289
A.A.J. de Boer

Kroniek

Ik teken niet 292
H.J.C.C.J. Wilschut
De Schooldag op afstand 294
C. van Dijk

Thema

Geroepen heiligen 298
J.W. van der Jagt

Column

What's in a name? 302
R.Th. Pos

Rondblik

Vreselijk eerlijk 303
H. Drost

Nederlandse islam - optie of illusie? 305

L.W. de Graaff

Gemeentebreed

**Kerkenraad en predikant als
goed team** 308
P. Groen

Boek van de maand

**Een intrigerend boek over de
Heilige Geest** 310
A.N. Hendriks

Gedicht

**De rand van de tafel,
J. Eijkelboom** 313
G. Slings

Persrevue

**Iets goeds in het
independentisme? (1)** 314
**Iets goeds in het
independentisme? (2)** 316
**Eerbied voor de Heilige
Samenwonen en kerkelijke
verantwoordelijkheid** 317
P.L. Storm

dat de Heilige Geest het geloof werkt door de verkondiging van het evangelie, en het versterkt door het gebruik van de sacramenten. We worden in de gemeenschap opgeroepen te geloven. Voordat wij dat horen, is er de Here die ons belooft dat wij zijn kinderen mogen zijn.

Natuurlijk zijn er (gelukkig!) uitzonderingen en komen mensen op oudere leeftijd vanuit de wereld tot geloof. Toch zal hun getuigenis nooit beginnen bij henzelf. Zij zullen belijden dat de Here hen tot het geloof leidde. Het zijn (he-las!) onder ons in Nederland uitzonderingen.

De weg die de Here gaat, kunnen wij Hem nooit voorschrijven. Hij blijft vrijmachtig. Toch sloot de HERE zijn verbond met zijn volk en daar horen de

kinderen bij. Vanaf hun kinderjaren mogen die leren ingroeien in Gods gemeenschap. De gemeenschap die er momenteel is. Ook de gemeenschap die we delen met hen die ons voorgingen in het geloof. Die geschiedenis kennen is zo belangrijk. De canon voor die geschiedenis leren ons Gods Woord en de kerkgeschiedenis. Gods Woord leert ons bijvoorbeeld in Hebrëen 11 dat omkijken naar het verleden bemoedigend is. Zoals God toen en toen was, zo is Hij vandaag nog steeds. De betrouwbare God, die zijn volk in leven weet te houden. Die zijn volk door beproevingen heen weet te brengen waar Hij wil.

Van dat volk mag ik een levend lid zijn en blijven. Dat is en blijft een wonder. Er is geen cursus met garantiesuc-

ces. Doe dit en doe dat en dan heb je persoonlijk geloof. In geloof zeggen we dat de Here het ons moet geven. Hij wil dat doen door ons op te voeden in een omgeving die vol is van de Here en zijn Woord. Een omgeving die we mogen ontvangen in de gemeenschap van de kerk. Wanneer we dat steeds meer gaan zien, kan het niet anders of we willen daarover spreken. Wat geweldig dat we in de gemeente van God daar de woorden voor krijgen. Bijvoorbeeld met Psalm 66. Daarover zingen is een persoonlijk gelovig belijden van Gods grote daden in het leven van de gemeenschap en in het leven van een ieder die dat met ontzag voor God zingt.

Ik teken niet*

Woensdag 1 november 2006 stond in het ND een opmerkelijk artikel. Ds. S. de Jong van de GKv Assen-Kloosterveen is op het idee gekomen om een 'open brief' te schrijven aan broers en zussen in de NGK. Dit in het verlengde van het combinummer *Opbouw/De Reformatie* van 28 oktober 2006. Op dit nummer hopen we in ons blad volgende maand terug te komen. Ds. De Jong vindt het tijd worden om als vrijgemaakt-gereformeerden schuld te belijden. Kan dat niet kerkelijk, dan maar particulier, via een brief met allerlei handtekeningen. 'Zou zo'n gebaar niet zijn wat Christus van ons vraagt?'

Claim

Om bij die laatste vraag te beginnen, voor mijn besef gaat het om meer dan een vraag. Er gaat een suggestie van uit. Dit kon Christus wel eens van ons eisen. Dat legt meteen ook een claim op dit voorstel. Teken en wordt haast een kwestie van gehoorzaamheid aan Christus.

Dat vind ik jammer. Want daarmee ligt er meteen een hypotheek op het idee van ds. De Jong. Ongetwijfeld is het niet zijn bedoeling. Maar het belemmert een open en kritische weging van zijn

idee. Kritiek op het voorstel tot een nieuwe 'open brief' kon wel eens kritiek op Christus zelf zijn. Ook vragenderwijs kun je zo een discussie oneigenlijk belasten.

Graag wil ik Christus gehoorzaam zijn. En toch ben ik niet van plan om een 'open brief' à la ds. De Jong te ondertekenen. Omdat ik er allerminst van

overtuigd ben dat Christus dat van mij vraagt. Integendeel zelfs. Ik heb nogal wat bezwaar tegen dit soort particuliere 'open brieven'. Terwijl ook de inhoud van het concept van ds. De Jong bij mij bezwaar oproept. Al ben ik overtuigd van de integere bedoelingen van ds. De Jong.

Eigen gelijk

Ik begin met de inhoudelijke kant van het voorgelegde concept. Daarbij besef ik dat het in haast is opgesteld. Graag doe ik recht aan de mededeling

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

van ds. De Jong, dat het natuurlijk breder, dieper en meer in balans moet. Maar - globaal zou de brief eruit kunnen zien als in het voorgelegde concept.

Mijn eerste moeite met dit concept is, dat je volgens mij in een oprechte schuldbelijdenis niet moet beginnen met het uitspreken van je eigen gelijk. In de terugblik op wat in de jaren zestig van de vorige eeuw gebeurde, wordt als eerste geconstateerd de wil van de GKv - ook in de besluiten van de GS Amersfoort-West 1967 - om op te komen voor de gereformeerde belijdenis en het kerkverband. Met die constatering ben ik het hartroerend eens. Alleen, belijd je schuld, beperk je dan tot jouw schuld-aandeel. Begin niet met verdedigende woorden. Ook al is je verdediging feitelijk juist, het maakt de daaropvolgende schuldbelijdenis en vraag om vergeving niet geloofwaardiger. Wees dan maar eens kwetsbaar-eenzijdig. Echte verootmoediging is dermate vol van eigen schuld, dat je even alle defensie achterwege laat. Mea culpa, mea maxima culpa! Daaraan heb je dan genoeg.

Niet oordelen

Ds. De Jong stelt voor om schuld te belijden op twee onderdelen: de versmalling binnen de GKv van het brede kerkvergaderend werk van Christus en het te snelle schorsen van ambtsdragers met alle consequenties die daarbij kwamen.

Graag had ik gezien dat ds. De Jong had aangegeven waaraan hij denkt bij de genoemde versmalling van Christus' kerkvergaderend werk. Denkt hij aan kerkelijke uitspraken? Mag ik dan weten welke? Of aan wat door particuliere personen soms is gezegd? Inderdaad, in dat laatste opzicht zijn er voorbeelden te noemen van drijven en overdrijven. Maar dat werd in de jaren zestig al door iemand als dr. C. Trimp met schaamte erkend. Zie ik het goed, dan wezen de GKv de 'Open Brief' niet af vanuit een

versmald denken over Christus' kerkvergaderend werk. Maar omdat zij in deze brief een confessioneel ongeoorloofde vervaging van dat kerkvergaderend werk ontmoetten. Ik zou niet weten wat de GKv in dat opzicht aan schuld hebben te belijden. Bovendien, moet er schuld beleden worden over kerkelijke zelfgenoegzaamheid, dan valt er naar meer kanten dan alleen de NGK schuld te belijden.

Wat mij echter met name dwars zit, is de bewering over de te snelle schorsingen. Ds. De Jong geeft aan onder de indruk te zijn over klachten uit NGK-kring over gemaakte fouten en dergelijke. Vandaar deze royale schuldbelijdenis. Met als gevolg dat indirect een oordeel wordt uitgesproken over degenen die aan deze schorsingen hebben meegewerkt. Maar waar blijft het bewijs? Ongetwijfeld zijn er fouten gemaakt. Ambtsdragers blijven zondige en beperkte mensen. Alleen moet dat wel concreet worden gemaakt en met de stukken worden bewezen. Anders krijg je wat Zondag 43 HC een ongegrond en lichtvaardig oordeel noemt. Wil je dingen rechtzetten, dan moet je recht doen aan alle betrokkenen. De schorsers hebben evenzeer recht om gehoord te worden, ook wanneer dat alleen nog maar via notulen en dergelijke kan. Wil je daden afkeuren, dan moet je ze eerst naar recht wegen.

Dan zal een generale schuldbelijdenis moeilijk worden. Plaatselijk zijn de zaken lang niet altijd op dezelfde manier verlopen. Is er schuld te belijden, dan zal dat plaatselijk moeten worden onderzocht en uitgesproken.

Niet oordelen zonder argumenten. Onder andere om die reden wees de GS Zuidhorn 2001/2 dan ook een verzoek af om de synode-uitspraken uit de jaren zestig van de vorige eeuw te heroverwegen. Dan moeten er welomschreven en inhoudelijk geformuleerde bezwaren aangevoerd worden. Pas dan kun je wegen. Niet op basis van vage algemeenheden.

Maar op grond van concreet materiaal.

Kerkelijk

Ds. De Jong beseft dat zijn concept geen kerkelijk stuk is. Naast de kerkelijke weg ziet hij ruimte voor deze weg, van onderop. Vreemd dat hij tegelijk zijn stuk graag geplaatst zou zien op de site van de GKv. Alsof een kerkelijke site bedoeld is voor allerlei particuliere acties. Zelf zie ik in deze situatie de ruimte voor deze particuliere nevenweg naast de kerkelijke weg niet. De zaken in kwestie vragen om een afgewogen kerkelijk oordeel, wil je althans niet tot onbeschermden en onbewezen stellingen ('te snelle schorsingen') komen. In Zuidhorn hebben de GKv uitgesproken tot kritische zelftoetsing van het verleden bereid te zijn. Maar dan hebben alle partijen recht op recht.

Daar komt nog iets bij. Wat voor waarde heeft een dergelijk particulier stuk eigenlijk? Het geeft de mening weer van de ondertekenaars. De kerken staan er als kerken buiten. Zou ik lid zijn van een NGK, dan zou ik me eigenlijk wat gepakt voelen door een schuldbelijdenis als deze. Die niet alleen vage algemeenheden laat horen. Maar waarbij de kerken van wie men iets verwacht, buiten schot blijven. Daarmee doe ik niets af van wat ik eerder schreef over de integere bedoelingen van ds. De Jong. Daarvan ben ik overtuigd. Maar met goede bedoelingen alleen ben je er nog niet. Ook de weg van onderop zal hier de kerkelijke weg moeten zijn. Laat niemand dat formalisme noemen. Juist nu het récht in geding is, is de uiterste zorgvuldigheid geboden. Als er nu één ding is dat Christus van ons vraagt...

Noot:

* Deze bijdrage werd oorspronkelijk geschreven voor de rubriek Vrijplaats in het *Nederlands Dagblad*. Om redactionele redenen werd van plaatsing afgezien.

De Schooldag op afstand

Thuisgebleven

Dit jaar heb ik de theologische schooldag niet bezocht. Dat voelt als heel vreemd, een beetje fout zelfs. Want dat deed ik altijd. Als kind ging ik al. Ik ging in Kampen naar de basisschool, dus ik had er zelfs een taak. Op die woensdag stonden we 's ochtends op de IJsselbrug of op andere strategische punten het dagprogramma uit te reiken aan de duizenden bezoekers. Wij wisten de weg. Ik voelde me belangrijk. Daar liggen vast de onbewuste wortels voor de latere keuze voor de theologie. Die liefde voor de school van de kerk. En dat ik, zo jong als ik was, daar al op een bepaalde manier bij hoorde.

En in de samenkomsten vond ik het op mijn manier ook mooi en leuk. Afkomstig uit een kleine gemeente was het prachtig om met veel mensen samen bij een 'echt' orgel te zingen. En je kon merken dat het anders was dan op een zondag. Mensen gedroegen zich losser. Voorgangers maakten grapjes en losten elkaar af. Er was best veel te beleven.

Opa en oma kwamen als het even kon, rond die dag in september bij ons. Om het allemaal weer mee te maken. Ik bewaar er goede herinneringen aan.

Maar waarom ben ik dan dit jaar niet gegaan? Ach, om verschillende redenen. Ik had al afspraken voor die dag. Maar die had ik kunnen verzetten. De afstand tussen mijn woonplaats en Kampen is in de afgelopen jaren minder geworden. Dus dat is ook geen echt hard argument.

Doelgroepen

Ik wist niet zo goed weg met de schooldag dit jaar. Ik kom eigenlijk voor de schooldag zoals ik hem kende. Twee samenkomsten en veel ontmoetingen daaromheen. Maar ik heb kinderen, ik heb inmiddels zelfs kinderen die bij de jongeren (willen) horen.

En dan moet je tegenwoordig kiezen.

Een aantal jaren koos ik in de ochtend voor de kinder- of gezinssamenkomst. Maar dat was mijn schooldag niet. Ik moest naar mijn besef de ochtend opofferen aan de vermeende behoeften van mijn kinderen. En mijn kinderen, die nogal goede antennes hebben voor dat soort dingen, voelden zich wat opgelaten.

En dan de middagsamenkomst: die vonden de kinderen weer beresaaï, want er werd alleen maar gepraat, gebeden, gezongen en gecollecteerd.

We trokken samen op naar Kampen, ouders en kinderen, maar werden daar als aparte doelgroepen behandeld.

Dit jaar nam dat voor ons gezin toe: onze oudste bezoekt het voortgezet onderwijs en voelt zich dus te stoer voor het kindergebeuren en zou naar de jeugd- of jongerensamenkomst moeten gaan. Maar met zijn twaalf jaar laat ik hem nog niet alleen door een hem on-

bekende stad zwalken. Dat wil hij ook niet. En zijn vrienden kiezen massaal voor het zwembad of de Efteling.

Dit zou dus betekenen dat de wegen van mijn vrouw en mij zich zouden scheiden op de schooldag. Een met de oudste, een met de andere vier. Jammer, maar mogelijk.

Maar toen kwam er als klap op de vuurpijl nog een doelgroepbenadering bij: mijn vrouw en ik zijn zelf ontdekt als doelgroep. Ook voor ons was er een aparte samenkomst verzonnen. De bijeenkomst voor de doelgroep van 30-50 jaar.

En nu wisten we het niet meer.

Ik voel me vreemd bij een dergelijke benadering. We willen de kerk en de school van de kerk toch dicht bij elkaar houden? Waarom dan deze stijl die je toch in de kerk nooit zou willen: elke leeftijd zijn eigen prakkie? Is dit de verwachte toekomst voor de kerk: iedere leeftijdsgroep op zijn wenken bediend? Natuurlijk, de schooldag is geen kerkje spelen. Maar dit is wel het andere uiterste. En het werkt ook gewoon niet, zoals ik heb willen illustreren door bovenstaand inkijkje in onze 'gezinsproblematiek'. Dat de schooldag zoals ze vroeger

Kroniek

C. van Dijk

was niet terugkomt, kan ik me voorstellen. Dat hoeft ook niet. Maar het doelgroepgebeuren is wat mij betreft nu echt aan een grens gekomen. Mogen we weer *samen* naar de open dag van de school van de kerken?

Ik gun mijn kinderen de schooldag. Het heeft een belangrijke rol gespeeld in mijn eigen vorming.

Als kind ervoer ik de schooldag niet als saai. Ik ging met mijn vader en moeder, met mijn oma en opa naar de samenkomsten. (Als ik hen tenminste terug kon vinden na het volbrengen van mijn taak). Het was een dag uit voor het hele gezin. We gingen tussen de middag niet naar huis, hoewel dat maar een kwartiertje fietsen was. Nee, we bleven in de stad om zoveel mogelijk mensen te ontmoeten.

Het positieve gevoel daarvan, die bevestiging van een gezamenlijke identiteit, dat gun ik mijn kinderen. Dat zocht ik er zelf. En ik vreesde nu het er niet te zullen vinden. Ik heb de beslissing om wel of niet te gaan voor me uit geschoven tot het te laat was.

Zo is het gegaan dit jaar. Ik wil het met u delen, omdat ik denk dat er meer mensen zijn die dit gevoel hebben. Dus toch weer een nieuwe doelgroep? Een doelgroep die geen doelgroep wil zijn... Wellicht is er voor ons wat te regelen in Kampen, in september 2007.

Luisterpost

Nu was ik zomaar thuisgebleven. Een gevoel van spijt bekruipt me dan.

Gelukkig is er in Kampen aan thuisblijvers gedacht. De Universiteit zette een aantal toespraken op het internet. Ook de stellingen uit de bijeenkomst van 30- tot 50-jarigen zijn op de site van de Universiteit te vinden. Maar dat zijn gedrukte letters, dat ademt geen sfeer.

Het *ND* pakt tegenwoordig ook niet meer zo enorm uit als vroeger. Logisch, er zijn veel betrokken christenen niet zo erg betrokken bij de school in Kampen.

Via luisterpost.nl was het mogelijk beelden te zien van de schooldag. Dat brengt het allemaal wat dichterbij.

Als thuisblijver heb ik een tijd na de schooldag gekeken naar de beelden. En ik moet zeggen dat ik niet werd aangewakkerd in mijn gevoel van spijt.

De jongerensamenkomst is het eerste

onderdeel van de video. En dat vond ik heftig om te zien.

Het geheel stond onder leiding van EO-presentator Herman Wegter, die zichzelf op een website van de EO voorstelt: 'van huis uit gereformeerd (Vrijgemaakt), momenteel hard zoekende naar een thuisbasis.' Was hij even terug op het oude nest?

De samenkomst opent met beelden van de leadzanger van Barefoot, Rikko Voorberg, die de bijeenkomst opent met gebed. Daarmee wordt voor de kijker de toon gezet. En die toon is een losse toon. Omgangstaal, toegankelijk, invloeiend waar het gaat om de belevingswereld van jongeren. Maar juist in die vorm voor mij schokkend. Kun je in een zo losse stijl voor Gods aangezicht verschijnen? Als je je bewust bent dat je honderden jongeren voorgaat in gebed? Mag je in die vorm zeggen tegen de Here dat je het 'verrotte lastig' vindt om in Hem te geloven? Kun je zo los zijn in je taal dat je zelfs in het gebed het woordje 'goh' gebruikt?

Rikko bidt om focus, we zijn zo bezig met 'allerlei dingetjes in het hoofd'. Maar nu moeten we focus op God krijgen. Kan dat niet beter bevorderd worden, door een gebed met zorg voor te bereiden en ook zo uit te spreken? In een gebedshouding die meer uitdrukt dat hier een klein mens nadert voor de troon van de allerheiligste God, die in Christus onze Vader wil zijn?

Het is heel kwetsbaar om commentaar te hebben op een gebed. Het gebed is tegelijk zo echt en zo puur. De zuivere intenties klinken in elke zin door. Rikko wil met de jongeren zoals ze dan en daar zijn, voor de Here staan. En ook lijkt hij de jongeren te willen laten horen hoe je dat in je eigen woorden mag doen. Dat is mooi. Maar ik mis node de eerbied, de stijl is zo gemeenzaam.

Ik hoop dat er bij de verantwoordelijke commissie voor de jongerensamenkomst nog eens wordt nagedacht over dit moment. Welk gebedsonderricht willen we de jongeren, bewust en onbewust, meegeven?

Alternatief

Rikko en zijn band Barefoot zongen psalmen, Geneefse psalmen en Psalmen voor nu. En ook opwekkingsliederen. Een brede keuze met een heel eigen uitvoeringswijze. Ik kreeg de indruk dat

die eigen manier van uitvoeren voor het jonge publiek nogal eens vervreemdend werkte. Het meezingen werd niet echt makkelijk door de afwijkende ritmes en toonzettingen. (Neem bijvoorbeeld de 'rockversie' (?) van de Geneefse Psalm 91). Het maakte zo de aanwezigen tot publiek en de samenzang tot een optreden. En dat is in mijn optiek verlies.

Ik proefde er iets in van: zo kan het ook! Alternatief, eigenwijs.

En ja, als jongeren in deze tijd christen willen zijn, dat *bewust* willen zijn, dan zal dat alternatieve hen vaak moeten kenmerken. Een christelijk zelfbewustzijn: dat ze laten zien aan hun omgeving: zo kan het ook! Ik leef anders. Ik kies anders. In mijn tijds- en geldbesteding. In mijn muziekkeuze, mijn partnerkeuze. In duizend-en-een dingen. Ik kies anders.

Dat is de keuze voor een stijl die afwijkt van de stijl van de *wereld*.

De eigenwijsheid van de jongerensamenkomst is vooral: anders dan de stijl van de *kerk*, anders dan de stijl van de *gemeente*. En dat is nu net waar jongeren mijns inziens niet mee geholpen zijn. En waar de kerk ook niet mee geholpen is.

Leer jongeren de rijke inhoud inzien van de gewoonten en tradities waar we in staan. Drijf geen wig tussen generaties, allicht niet bewust, maar ook niet onbewust.

Of is dat gewoon de eigen dynamiek van een doelgroepbenadering? Dan ben ik er in de kerk nog weer huiveriger voor geworden.

Ik stel me voor dat het 15-20 jaar geleden zo gegaan was. Toen ging ik samen met opa en oma. Dan had ik moeten zeggen: 'Opa, daar snapt u niks van.' 'Oma, dat vindt u oneerbiedig, maar dat is het niet, hoor!' 'Gaat u maar lekker naar de bejaardennevendienst, dan hoeft u zich nergens aan te ergeren.'

Cabaret

De jongerensamenkomst kende ook een cabaretoptreden. Kamphuis en Kamphuis traden op. Ze speelden dat ze creatieve televisiemakers waren die van John de Mol de opdracht kregen (alweer) een schokkend programma te bedenken.

Ik ging er even voor zitten: nu komt er kritiek op dat hijgerige van Talpa, dacht ik. Nu komt er een alternatief

Theopaschitisme

Ik schreef hierboven dat ik ook niet in dit verhaal geloof omdat het geen recht doet aan het evangelie. Want in het cabaret werd telkens gezegd dat God moest leren lopen, praten enzovoorts. Dat God aan het kruis werd geslagen, dat Hij Zichzelf weer levend maakt.

Daar zit een verkeerde opvatting over de Here Jezus Christus achter. Dat heb ik althans anders geleerd van mijn Kamphuis en Kamphuis. Hier is sprake van de oude ketterij van het theopaschitisme dat al werd aangetroffen bij Praxeas en Sabellius in de eerste eeuwen van de kerk. Het heeft in onze tijd een opleving gekregen onder de invloed van Barth, Bonhoeffer en later door Wiersinga en Van de Beek.* De achtergrond van dit denken is een veranderde, on-schriftuurlijke kijk op de verzoening en op Gods bemoeienis met het lijden in de wereld.

God heeft niet voor ons geleden. Hij lijdt ook niet met ons mee. Christus de Middelaar heeft geleden. Niet namens God, maar namens ons. Christus leed naar zijn menselijke natuur (HC antw. 17). Uit kracht van zijn Godheid, dat wel. Maar Hij droeg de toorn van God. En veel lijden in deze wereld is geen lijden waaraan God mee lijdt, maar juist lijden dat er gekomen is als gevolg van de vloek die God zelf heeft uitgesproken. Het wijst ons op de toorn van God om de brokken die wij van zijn schepping hebben gemaakt. Daarom zucht de schepping zo.

Wat is het belangrijk om in de collegebanken en bij het lezen van dogmatische geschriften goed op te letten. Want verkeerde leer over de twee naturen van Christus tref je overal aan. Zelfs in het cabaret op de schooldag.

Leiding

Nu ben ik thuisgebleven en heb ik alle mooie dingen gemist.

Zo heb ik niet geluisterd naar het verhaal van de rector, prof. C.J. de Ruijter. Ik heb het later gelezen en het geeft antwoord op vragen die me bezighouden.

Welke leiding mogen we van de Kamper Universiteit verwachten? Daarover is de schooldaglezing van prof. De Ruijter glashelder. Kampen wil luisteren

voor dat van kick naar kick rennen in onze jongerencultuur.

De cabaretiers lieten horen hoe het type programma's waar de tv tegenwoordig mee vervuld wordt, doodloopt op smakeloze grofheid. Een inburgeringswedstrijd voor asielzoekers (verliezers worden uitgezet), een terroristen-show, met als hoogtepunt 'flatje rammen' passeerden zelfs de revue. Maar daarmee kreeg het duo hooguit de lachers op zijn hand. En fundamentele kritiek op de jongerencultuur ontbrak.

Een trendwatcher gaf bijstand en vertelde dat God weer hot zou worden. God wordt hot.

En Catherine Keijl heeft God niet gevonden, omdat iedereen zich immers verstoopt als Catherine je gaat zoeken...

Maar goed, God wordt hot.

Vervolgens werd het evangelie van de menswording van de Here Jezus verteld in de stijl van een 'schokkend' verhaal.

God wordt mens, dat is pas een format! Maak er een miniserie van...

God wordt mens. God verwekt een Kind. God moet leren praten, lopen, zindelijk worden...

En opnieuw ontbreekt de beoogde lach niet.

God loopt over de aarde en doet wonderen, genezingen. Hij redt de 'honger negers' (letterlijk citaat).

Maar God wordt ergerlijk doordat Hij zo goed is en zo goed doet.

En daarom wordt God gedood ('Ze rammen God aan een kruis, en daar

crepeert-IE'). Maar God maakt Zichzelf weer levend. Hij overwint de dood.

Dat is pas een goed idee voor een serie. Hier geloof ik in...

Tot zover het cabaret.

Ik geloof hier niet in. Ik geloof niet in dit format. Want het speelt leentje-buur bij de aanvechtbaarste en meest afkeurenswaardige televisievormen.

Ik geloof hier niet in, omdat het je niet bevrijdt van het hijgerige zoeken naar kicks. God gaat gewoon in dat rijtje staan.

Ik geloof er niet in, omdat er te veel platheid in zit om een lach te oogsten.

Ik geloof er niet in, omdat het geen recht doet aan Gods heiligheid en ook niet aan de boodschap van het evangelie.

Heel de gedachte van 'schokkend: God en geloof' was de hoofdmoot van de samenkomst. Ook de korte toespraak van ds. Hutten zat op die lijn: we hebben een schokkende God. Het is heel raar dat jij gelooft. Een Supergod is onze God. Zijn toespraak, met de lengte van een reclameblok, zat vol met dergelijke termen uit de straattaal.

Zo kondig je een rapper aan, of een topsporter. Niet de God van hemel en aarde. Hooguit gebruik je dat als binnenkomer bij jongeren die nog nooit van hun Schepper hebben gehoord. Maar niet bij jongeren die allemaal in de catecheseleeftijd zijn en naar Kampen zijn gekomen uit meeleven met de school der kerken. Die neem je serieus.

naar het Woord van God en naar de cultuur waarin we leven. En van daaruit spreken.

Leiding geven op het niveau van een kenniscentrum. 'Theologie als denkende dienst aan de kerk', zo formuleert prof. De Ruijter dat. Het product van Kampen is kennis, niet primair dominees of standpunten, maar kennis, die jou helpt een standpunt in te nemen.

Kampen verwerft kennis van de Schrift en van de cultuur, zoekt antwoorden op de vragen van vandaag en hopelijk van morgen. Leiding vindt niet plaats vanuit een soort ex-cathedra Kamper gezag. Leidinggeven ziet De Ruijter op het niveau van geestelijk leidinggeven. Al blijft dat begrip toch wat mistig. Op basis van de kennis die men opdoet van de Schrift primair, maar ook van culturele ontwikkelingen en hoe het blijvende Woord van God zich daartoe verhoudt, wil men de richting aangeven waarheen God ons leidt, op weg naar zijn komende rijk. En op die weg willen de Kamper docenten dan aansprekend voorgaan.

De Ruijter weet zoets in glashelder Nederlands in een kort betoog neer te zetten. En het spijt me dat te hebben gemist. Hier zit stof in om over na te denken, tot welke leeftijdscategorie je ook behoort.

Het voorbeeld waarop hij het toepast, is de plaats van de vrouw in de kerk. Daarbij valt me op in zijn beschrijving van hoe men aan de universiteit daar in de afgelopen tijd mee bezig is geweest, dat er veel aandacht is voor onze tijd, voor hoe we in de praktijk vrouwen inzetten in het kerkelijk leven. Als scriba, als kerkelijk werker enz.

Wat ontbreekt, in de weergave van prof. De Ruijter, is dat er ook fundamenteel naar het onderwijs van de Bijbel wordt geluisterd op dit punt. In het kader van zijn eigen schets van de werkwijze van Kampen blijft het op het punt van het luisteren naar het bijbels getuigenis in deze 'toepassing' van zijn rede opvallend stil. Het vraagt naar mijn mening exegetisch en (meer waarschijnlijk) hermeneutisch een behoorlijke aardverschuiving om vrouwen toe te laten in de ambtelijke dienst.

Maar de lezing van De Ruijter schept verwachtingen. Juist het nauwgezet en onderworpen luisteren naar de Schrift zal Kampen onderscheiden moeten van veel andere onderwijsinstellingen in de theologie.

Zending

Ook de lezing van drs. C.J. Haak is zeer de moeite waard geweest. Als ik de geschreven tekst lees, hoor ik hem bevolgen spreken. Hier en daar mist er een woord, maar wie zich docent Haak bij het lezen visualiseert, volgt het helemaal.

Mooi dat dit klonk op de schooldag. Hij legt uit wat zijn vakgebied is en hoe dat midden in de kerkelijke actualiteit staat. En dan de kerkelijke actualiteit wereldwijd. Haak legt vier woorden uit: *missiologie - oecumenica - elenctiek - evangelistiek*. En hij laat zien dat we er middenin zitten. Hij ontdekt zijn gehoor aan de denkfouten van de westerse mens.

Zo'n verhaal maakt mensen enthousiast om met het Woord van de Here in deze samenleving te staan.

Dit heb ik aan onszelf en onze zonen onthouden deze schooldag. En dat spijt me oprecht. Een goed voorbeeld van het aansprekend voorgaan op de weg die de HERE wijst, waar prof. De Ruijter het over had.

Zegen

Wat ik nog meer gemist heb, is een goed verhaal van docent Wolter Rose over de Aäronitische zegen. Een exegetisch verhaal over de vraag of de zegen uit Numeri 6 nu moet worden weergegeven in de vorm: 'Moge de HERE u zegenen .../ De HERE zegene u ...', of is het ook goed om meer stellig te formuleren: 'De HERE zegent ...'?

Een goed stuk onderricht over dit zo bekende stukje uit de Bijbel. We komen het iedere zondag tegen. Maar wat betekent de zegen van de HERE aan zijn volk?

Rose verdedigt op exegetische gronden het gebruik van de aanvoegende wijs ('Moge zegenen', of: 'zegene u').

Het artikel geeft een goed tegenwicht aan het magische denken dat in onze tijd in opkomst is. Een zegen is niet een heilsgebeurlijk iets zonder meer, woordmagie. Zegen geeft de HERE in de verbondsrelatie, onder bevel van geloof en bekering.

Verder geeft Rose mooi aan hoe persoonlijk de zegen bedoeld is. Gods persoonlijke betrokkenheid op jouw leven. Dat is de zegen. Niet maar de materiële voorspoed.

Daarin is het ook een maatschappijkritisch verhaal van de docent. Is zegen en voorspoed hetzelfde? Volgens onze premier wel. Hij wil dat we de voorspoed die zijn kabinet gebracht heeft, goed afwegen. 'Tel uw zegeningen,' zegt hij erbij. Maar is voorspoed zomaar zegen van de HERE?

Een mooie lezing. Ook al gemist op de schooldag. Kijk, hier krijg ik nu wel spijt van dat ik niet gegaan ben.

Stellingen

Op de bijeenkomst voor 30- tot 50-jarigen is op de schooldag gediscussieerd aan de hand van stellingen. De universiteit zette de stellingen en de reacties daarop op de site van de universiteit. De stellingen staan in een document met daaronder de reacties die erbij geschreven werden. Het is een bont palet geworden van uiteenlopende reacties. Helemaal ontbreekt me nu de gelegenheid om erop in te gaan. En het is ook moeilijk om iedere reactie te wegen. Wat bedoelen de schrijvers van deze hartenkreten precies? Al met al wel een document om in Kampen zorgvuldig mee om te gaan en verder mee te werken.

Balans

Ik moet de balans opmaken. Ik heb veel gemist. De goede toespraken, de fijne gesprekken. De ontmoetingen, het hartelijke meeleven. Het samen bidden voor de school van de kerken.

Wat ik gezien heb via de Luisterpost, heeft me niet gesticht.

Ik heb de schooldag op afstand beleefd. Dat heb ik mezelf aangedaan. En ik ben vast van plan om het volgend jaar, bij leven en welzijn, anders te doen.

Ik hoop maar dat ik niet de enige ben die zich voorneemt om het volgend jaar anders te gaan doen.

Afgesloten op 1 november 2006.

Noot:

* Ik verwijs voor een gedegen artikel over deze materie naar A.N. Hendriks, 'Een lijdende God?', in: *De Reformatie*, jrg. 80 nr. 36 (11 juni 2005).

Geroepen heiligen

De apostel Paulus schreef aan de gemeente in Rome. Zijn brief is geadresseerd aan de 'geliefden Gods, geroepen heiligen, die in Rome zijn' (Rom. 1:6). Ook zijn brief aan de broeders en zusters in Korinte schreef hij aan 'de geroepen heiligen' (1 Kor. 1:2). Het is een aanspraak die de gelovigen als heiligen betitelt, maar ook als mensen die geroepen zijn, 'geroepenen van Jezus Christus', zoals Paulus hen ook noemt. Daarmee zegt de apostel iets wat fundamenteel is voor de gemeente van de Here Jezus. Daar wil ik deze keer iets over schrijven.

Initiatief

De gemeente in Rome en in Korinte bestaan uit geroepen heiligen. Dat kan van elke gemeente van Christus worden gezegd. Het zegt iets over het initiatief waaruit de kerk geboren is. Ze is niet het product van menselijke creativiteit of menselijke activiteit. Die indruk zou je vandaag wel krijgen. Er is veel aandacht voor menselijke activiteit rond de kerk. Je ziet mensen het initiatief nemen om een gemeente te stichten. Of ze worden lid van een gemeente van eigen keus. Het lijkt alsof de kerk ontstaat doordat mensen zich bij elkaar voegen om samen het geloof dat men heeft, te belijden en (wat vandaag hoge ogen gooit) de beleving van het geloof die men deelt, samen te vieren. Maar de kerk is geen initiatief van mensen. De Schrift spreekt over heiligen die geroepen zijn. Ze zijn heilig, afgezonderd uit de wereld om bij de Here God te horen. Dat komt niet uit henzelf voort. Ze hebben deze heiligheid niet van zichzelf. Ze zijn *geroepen* heiligen. Het initiatief komt van God.

Dat komen we keer op keer tegen in de Schrift. Het is bijvoorbeeld te zien als we letten op de eerste discipelen van de Here Jezus. Hij riep hen om hen te maken tot vissers van mensen. Toen Hij zei: 'komt achter Mij aan' (Mat. 4:14), lieten ze hun netten liggen en volgden ze Hem. Hij riep hen (vs. 20). Als Hij dat niet gedaan had, waren ze ongetwijfeld als visser op het meer van Galilea blijven werken. De Here nam het initiatief. Zo was het ook bij discipelen die op

Wonderbare visvangst (Rafaël)

een andere manier achter de Here zijn aangegaan. Natanaël kwam naar de Here door wat Filippus tegen hem zei. Maar ook voor hem geldt wat de Here later zegt: 'Niet gij hebt Mij, maar Ik heb u uitgekozen en u aangewezen, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen ...' (Joh. 15:16). Hoe de gang van zaken ook was waardoor de discipelen de Here gingen volgen, het initiatief lag voor allen ten diepste niet bij henzelf, maar bij de Here die hen riep.

Het is niet pas bij de twaalf discipelen, dat het initiatief voor het volgen van de Here bij God vandaan komt. Abraham is de vader van alle gelovigen. Hij woonde in de oude stad Ur in Mesopotamië. Hij zou daar ongetwijfeld zijn blijven wonen als de Here niet tegen hem gezegd had: 'Ga uit uw land, uit uw maagschap en uit uw vaders huis naar het land dat Ik u wijzen zal' (Gen. 12:1-3). We lezen in Genesis dat de Here dit tegen hem *zei*. Toch was dat meer dan alleen maar 'zeggen'. In Hebreëen 11:8 lezen we dat 'Abraham toen hij *geroepen* werd, in gehoorzaamheid

getrokken is naar het land dat hij ter erfenis ontvangen zou'. Het *zeggen* van de Here was meer dan *zeggen*. Het was een *roepen*. Het was een *zeggen* dat om gehoor vraagt en waar gehoor aan gegeven wordt. Zo legde de Here zelf een relatie tussen Hem en onze vader in het geloof.

Zo gaat het ook bij het nageslacht van Abraham. Wanneer Israël lange tijd in Egypte heeft gewoond en daar wordt verdrukt, wordt het door de Here uit de slavernij verlost. De Bijbel vertelt omstandig hoe de Here dat heeft gedaan. De geschiedenis is bekend. Eeuwen later zegt de profeet Hosea over deze ingrijpende geschiedenis: 'Toen Israël een kind was, heb Ik het liefgehad, en uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen' (Hos. 11:1). Hosea vat heel die grote bevrijdingsoperatie samen als een *roepen* van God. Had Hij niet ingegrepen, dan was Abrahams nageslacht slaaf in Egypte gebleven. Maar de Here riep. Hij nam het initiatief en het was een initiatief dat effect sorteerde. God roept met effectieve krachtadigheid.

Nieuw verbond

De geschiedenis van Abraham en die van Israël spelen zich af in de tijd van het oude verbond. In het nieuwe verbond is het met betrekking tot het roe-

Thema

J.W. van der Jagt

pen van God niet anders. Het was aan het initiatief van de Here te danken dat de eerste discipelen tot vissers van mensen werden gemaakt. Hij zond ze uit onder Israël (Luc. 6:12v). Later zond Hij hen om alle volken tot zijn discipelen te maken (Mat. 28; Mar. 16; Luc. 24). Die zending onder de volken wordt ook als roepen getypeerd. Dat doet bijvoorbeeld Petrus in zijn toespraak op de pinksterdag. Hij spreekt dan over de Heilige Geest die de Here in het nieuwe verbond zou geven, een belofte die Hij op de pinksterdag heeft vervuld. Over die belofte zegt Petrus tegen de verzamelde joden: 'Want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die verre zijn, zovelen als de Here onze God ertoe roepen zal.' In de onmisbare en kostbare gave van de Heilige Geest zal men delen doordat de Here God je ertoe roept. Het gebeurt kennelijk niet doordat mensen kiezen om de Geest te ontvangen of doordat zij zich openstellen voor de Geest van God. Het gebeurt doordat de Here zelf ons roept. Dat is de roeping die bij Pinksteren hoort. Daarmee is ze fundamenteel voor de kerk van het nieuwe verbond.

In dit licht heeft het een diepe zin dat Paulus zijn brieven adresseert aan 'geroepen heiligen'. Het betekent dat door het eigen initiatief van God allerlei verschillen die er tussen mensen bestaan, worden overstegen. Zo kan Paulus die de gemeente in Korinte als 'geroepen heiligen' en als 'geroepenen van Jezus Christus' aanschrijft, iets verderop in deze brief schrijven dat Christus de kracht en de wijsheid van God is 'voor hen die geroepen zijn, joden zowel als Grieken' (1 Kor. 1:24). De roeping van God overstijgt het onderscheid tussen jood en heiden. De apostel relateert in 1 Korintiërs 7 vanuit de roeping van God het feit of men al dan niet besneden is. 'Is iemand als besneden geroepen, hij late het niet verhelpen; is iemand als onbesneden geroepen, hij late zich niet besnijden. Want besneden zijn betekent niets en onbesneden zijn betekent niets, maar wel het doen van Gods geboden' (7:18-19). Ook het maatschappelijke verschil tussen slaven en heren wordt door de roeping van de Here overstegen. 'Want de slaaf, die in de Here geroepen werd, is een vrijgelatene des Heren; evenzo is hij, die als vrije geroepen werd, een slaaf van Christus' (vs. 22-23). De roeping waarmee God ons roept, sticht een nieuw soort gemeenschap. Daarin geven de verschillen

die tussen mensen bestaan, geen scheiding meer. Zo kan Paulus in Efeziërs 2 benadrukken dat joden en heidenen in één Geest toegang hebben tot de Vader als vrucht van de vrede die Christus bewerkt heeft. God heeft met zijn roeping het initiatief genomen voor een nieuwe gemeenschap: zijn kerk.

Hemels

De Schrift vertelt ons niet op welke manier de Here God Abraham uit Ur geroepen heeft. Sprak Hij hem rechtstreeks vanuit de hemel aan? Riep Hij hem in een droom? Stuurde Hij een engel? We weten het niet. Hoe de Here zijn volk uit Egypte bevrijdt, wordt in de Schrift wel uitvoerig verteld. Hij schakelde Mozes en Aäron daarbij in. Zij moesten het volk uit Egypte leiden. Hij maakte hen tot zijn dienaren. De Here Jezus doet hetzelfde als Hij zijn leerlingen tot apostel maakt. Mensen worden ingeschakeld om anderen te roepen. Het is dan ook niet vreemd dat het bijbelboek Handelingen de naam heeft gekregen van 'Handelingen van de apostelen'. Intussen laat dit boek wel zien dat het de Here God zelf is die door zijn Geest de apostelen en hun medewerkers inschakelt, zoals de uitzending van Paulus en Barnabas laat zien (Hand. 13). Dat deed Hij. Was dat trouwens al niet te zien bij Mozes? Toen hij uit eigen beweging het voor zijn volksgenoten opnam, moest hij vluchten en veertig jaar wachten totdat de Here hem riep. Alle menselijke activiteit kan niet wegnemen dat het de Here is die in en door hen werkt. Hij roept zijn gemeente. Paulus schrijft over 'God, door wie gij geroepen zijt' (1 Kor. 1:9; 7:15,17), God die u roept (Gal. 5:8; 1 Tess. 4:7; 5:24; 2 Tess. 2:14). Petrus heeft het ook over 'Hij, die u geroepen heeft' (1 Petr. 1:15), die u 'uit de duisternis geroepen heeft' (2:9), 'die u in Christus geroepen heeft' (5:10) en die u 'geroepen heeft door zijn heerlijkheid' (2 Petr. 1:3). We lezen over de 'roeping Gods' die onberouwelijk is (Rom. 11:29), de 'prijs van de roeping Gods' (Fil. 3:14). En als Paulus het heeft over 'zijn roeping' (Ef. 1:18) of 'de roeping waarmee gij geroepen zijt' (Ef. 4), slaat dat ook op de Here die zijn gemeente geroepen heeft.

Het is duidelijk dat de apostelen denken aan een roepstem van God die op aarde klinkt. Hij doelt immers op de verkondiging van het evangelie bij monde van henzelf. Maar al zijn het

mensen die ingezet worden voor de verkondiging van het evangelie, het is daarvoor niet minder de roeping van God. Ze klinkt beneden, maar ze is 'van boven' (Fil. 3:14). Ze gaat uit op aarde, maar het is de 'hemelse roeping' (Heb. 3:1). De schrijver van de Hebreeënbrief komt later op het hemels karakter van deze roeping terug, als hij de gelovigen aanspoort om 'Hem die spreekt' niet af te wijzen en ons niet af te wenden van 'Hem die van de hemel (spreekt)' (Heb. 12:25). In het evangelie horen we de Here die vanuit de hemel spreekt. Het is en blijft de roeping van God. Menselijke prediking en Gods genade liggen op één lijn, als Paulus de Galaten verwijt dat zij zich zo snel hebben afgewend van 'degene (= Paulus) die u door de genade van Christus geroepen heeft' (Gal. 1:6; 5:8,13).

Krachtig

Het inschakelen van mensen voor de verkondiging van het evangelie doet dus niets af van het hemels karakter van de roeping. Evenmin doet het afbreuk aan de kracht ervan. We zagen al dat Hosea het woord 'roeping' gebruikte om in één woord de effectieve bevrijdingsoperatie samen te vatten waardoor de Here zijn volk uit Egypte verlost heeft. De Here roept maar niet wat in de lucht. Als Hij roept, gebeurt er wat. Zijn Woord keert niet leeg weer. Het doet wat God behaagt (Jes. 55:6-11). Zijn roepen werkt iets uit. Het is effectief.

Van Abraham lezen we dat hij geloofde in God 'die doden levend maakt en het niet zijnde tot aanzijn roept' (Rom. 4:17). Paulus schrijft dat met het oog op de belofte over het nageslacht, die de Here had gedaan. In het geloof van Abraham was de geboorte van zijn nageslacht - zo onmogelijk als dat menselijk gezien was - verbonden aan het roepen van de Here. Zijn roepen is een scheppend spreken. Hij sprak en het was er. Hij gebod en het stond er (Ps. 33). Hij roept de sterren bij name (Ps. 147, vgl. Jes. 40:26). Wat niet bestaat, ontstaat doordat de Here het roept. Zijn volk was er zonder het scheppende roepen van de Here nooit gekomen. Dat is bij de geboorte van Isaak al duidelijk. Ook later wordt eraan herinnerd dat de Here zijn volk geschapen heeft (Mal. 2:10). Hij is de Formeerder van Israël (bijv. Jes. 44:2). Het is een grote bemoeiding als Jesaja mag zeggen: 'Maar nu, zo zegt de Here, uw Schepper, o Jakob,

Petrus en Paulus (El Greco)

uw Formeerder, o Israël: Vrees niet, want Ik heb u verlost. Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijn.' En de Here zal bewerken dat het volk niet wegspoelt door rivieren waar het doorheen moet en niet verbranden zal door het vuur. De scheppende kracht waarmee de Here zijn volk roept en het uit de ballingschap terugvoert, houdt de elementen van Gods eigen schepping in toom. Zo noemt de Here in Jesaja 48 Israël 'mijn geroepene' en Hij vervolgt direct met de herinnering aan zijn almacht: 'Ik ben dezelfde, Ik ben de eerste, ook ben Ik de laatste; ook heeft mijn hand de aarde gegrondvest en mijn rechterhand heeft de hemelen uitgebreid. *Roep* Ik hen, zij staan daar tezamen.' De Here die scheppend de hemelen riep, heeft ook Israël geroepen en het daardoor geschapen.

De apostel Paulus noemt het scep-

pende spreken van de Here met het oog op het geloof in de Here Jezus. Zo spreekt hij over zichzelf als dienaar van Christus. Hij verkondigt de Christus, 'want de God die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus' (2 Kor. 4:6). Het kennen van God door het geloof in Christus is te danken aan het scheppende spreken van God. De apostel zegt dit over zichzelf, maar zo is het bij ieder mens die tot geloof in Christus komt.

Dit scheppende spreken horen we in het evangelie. Dat noemt Paulus een kracht van God tot behoud (Rom. 1:17). Christus is de kracht en de wijsheid van God (1 Kor. 1:24). Zo kan ook Petrus schrijven over de werking van het woord van God. Dat is het levende en het blij-

vende Woord. Hij noemt dit het zaad waaruit wij wedergeboren zijn. Het is dat zaad, dat Woord, waardoor wij tot geloof worden gebracht. Hij doelt dan gewoon op het evangelie. Eerst spreekt hij immers over 'gehoorzaamheid aan de waarheid' waardoor wij onze zielen hebben gereinigd (1 Petr. 1:22v). Die waarheid is niet anders dan het evangelie, het Woord dat u verkondigd is.

Hetzelfde krijgen we te horen van de apostel Jakobus. Hij spreekt over de Here God als de bron van alle goede gaven en geschenken. Daarom noemt hij Hem ook de *Vader* der lichten. Hij is de Oorsprong, het begin. De Schepper door wie alle lichten en alle dingen bestaan. En Die Vader heeft ons 'naar zijn raadsbesluit voortgebracht door het woord van de waarheid om in zekere zin eerstelingen te zijn onder zijn schepselen' (Jak. 1:18). Ook hier horen we over een woord van God dat iets voortbrengt, een scheppend woord. Het is de gemeente die daardoor wordt voortgebracht.

In overeenstemming hiermee spreken we in onze belijdenis over de betekenis van de verkondiging van het evangelie. We belijden in Zondag 7 en in Zondag 25 van de Catechismus dat de Heilige Geest door de prediking van het evangelie het geloof in ons hart werkt. In het eerste hoofdstuk van de Dordtse Leerregels zeggen we dat de Here, om mensen tot geloof te brengen, verkondigers van het evangelie stuurt naar wie Hij wil en wanneer Hij wil (DL I,1-5). De Here heeft besloten om zijn uitverkorenen 'met kracht tot de gemeenschap met Christus te roepen en te trekken door zijn Woord en Geest' (DL I,7). In hoofdstuk III/IV komen de Leerregels op deze kracht van God terug. Daar wordt erkend dat het geloof puur en alleen een werk van Gods kracht is. God laat zijn uitverkorenen 'niet alleen het evangelie door middel van de prediking horen en hun verstand door de Heilige Geest zo sterk verlichten, dat zij goed begrijpen en onderscheiden wat Gods Geest hun wil leren. Maar Hij dringt ook door tot in het diepste van de mens met de krachtige werking van diezelfde Geest, die wedergeboorte werkt' (III/IV,11). Het volgende artikel benadrukt dat er bij dit werk geen sprake van een verdeling van het werk tussen God en mens is, zodat het geloof toch voor een deel aan onszelf te danken zou zijn. 'God brengt deze wedergeboorte niet tot stand door alleen te laten prediken of

een appèl op ons te doen. Zij geschiedt niet op zo'n manier dat de mens, wanneer God voor zijn deel het werk voltooid heeft, nog steeds bij machte is al dan niet wedergeboren en bekeerd te worden. Nee, het is een volstrekt bovennatuurlijke, zeer krachtige en tegelijk zeer liefdevolle, wonderbare, verborgen en onuitsprekelijke werking. Deze is naar het getuigenis van de Schrift, die ingegeven is door dezelfde God die dit bewerkt, niet minder krachtig dan zijn werk bij de schepping of de opwekking van doden' (III/IV,12). Hier klinkt het geloof van Abraham: 'God die doden levend maakt en het niet zijnde tot aanwezig roept!' God, die vanuit de hemel met effectieve kracht zijn kerk roept.

Of de verkondiging van het evangelie ook fundamenteel is voor de kerk! Zonder die hemelse roeping, zonder het krachtige scheppende spreken van God zou ze niet eens bestaan en evenmin blijven bestaan!

Verkiezing

Jakobus zei dat de Here ons 'naar zijn raadsbesluit' heeft voortgebracht door het woord van de waarheid. Het roepen van God komt uit zijn plannen voort.

Paulus adresseerde zijn brief aan de geroepen heiligen in Rome. Die adressering klinkt later opnieuw in zijn brief door. In Romeinen 8 zegt hij dat God alle dingen doet meewerken ten goede voor hen die Hem liefhebben, die volgens zijn voornemen *geroepen* zijn. Hij wijst op een verband tussen de roeping en het voornemen van God. Dit voornemen van God noemt hij een 'tevoren kennen' ('die Hij tevoren gekend heeft'). Tegelijk is het méér dan dat God alleen van tevoren wist wie de zijnen zouden zijn. Op die manier versmalden de re-

monstranten het raadsbesluit van de Here. Het was niet meer dan dat Hij vooraf alle dingen wist. Maar Paulus noemt het 'vooraf kennen' ook een van tevoren bestémmen (die 'heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon', Rom. 8:29). Aan de gemeente in Efeze schrijft Paulus in dezelfde bewoordingen. We lezen over 'het erfdeel waartoe wij tevoren bestemd waren' (Ef. 1:11) en over het 'voornemen van Hem die in alles werkt naar de raad van zijn wil' (id). Het voornemen is een van tevoren bestemmen. En het 'tevoren' gaat ook werkelijk vóóraf. Het gaat aan alle dingen vooraf. 'Hij heeft ons immers in Christus uitverkoren voor de grondlegging van de wereld. In liefde heeft Hij ons tevoren ertoe bestemd als zonen van hem te worden aangenomen' (Ef. 1:4v). Steeds klinkt het 'tevoren' dat ons terugvoert tot vóór de schepping van de wereld. Het openbaart ons het wondere geheimenis van de aan alle dingen voorafgaande beslissing, bestemming, keus en kennis van God. Het is dit voornemen dat de Here door de hemelse, de krachtdadige roep van het evangelie uitvoert. 'Die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.' Het zijn de kostelijke woorden in Romeinen 8:30 waarmee Paulus wijst op de vaste gang van Gods genade: ván zijn plannen náár de heerlijkheid van Christus. Op die weg neemt Hij ons mee doordat Hij ons krachtig roept en effectief tot geloof brengt.

De kerk komt dus voort uit het verkiezend voornemen van God, en niet uit de keus en de wil van mensen. Dat blijkt ook daarin dat niet iedereen die geroepen wordt, tot geloof komt. De roeping van het evangelie werkt het ge-

loof niet automatisch. De Here roept in volle ernst. Wat Hij zegt, meent Hij volkomen serieus (DL III/IV,8). Maar het is door onze eigen schuld wanneer we het evangelie niet geloven of ons, nadat we het eerst hebben aanvaard, er toch weer van afkeren (III/IV,9). Daar is meer over te zeggen. Dat laten we nu rusten. Maar het onderstreept eens te meer dat de kerk niet het werk is van mensen.

Slot

Over de roeping van God valt meer te zeggen. Zo laat ik rusten dat ze om een leefstijl vraagt die bij haar past (Ef. 4:1) en dat we onze roeping en verkiezing moeten bevestigen (2 Petr. 1:10). De kerk is geroepen om vrij te zijn en daarom niet goddeloos te leven (Gal. 5:3). De Here heeft zijn volk uit de duisternis geroepen tot zijn licht om zijn daden te verkondigen (Jes. 44; 1 Petr. 2:9; 1 Tess. 1:8 etc). Dat wijst op de missionaire taak van de kerk. Waar het mij nu om gaat, is dat de kerk uit geroepen heiligen bestaat. Het zijn mensen die bij haar horen en voor haar worden ingezet. Toch komt ze niet op uit de wil, de keus van mensen. Evenmin is haar ontstaan te danken aan de effectiviteit van menselijke arbeid. Het is de roeping van God waardoor de kerk ontstaat en bestaat. Door zijn eigen roeping schept de drie-ene God zelf een heilig volk. Hij doet dat door de kracht van zijn Geest die ons roept met het evangelie van de Zoon om uitvoering te geven aan het verkiezende voornemen van God de Vader.

Nader Bekeken

Neem een proefabonnement op NADER BEKEKEN! U ontvangt het blad 3 maanden lang voor maar € 5,-.

Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op NADER BEKEKEN. Het kost u slechts € 10,- en hij/zij ontvangt het blad dan een halfjaar lang!

Bel 050-3013636 of mail woordenwereld@scholma.nl of kijk op www.woordenwereld.nl.

What's in a name?

Maakt het uit met welke naam je je voorstelt? Hoe bedoelt u? Je hebt toch maar één naam? Hoe kun je bovenstaande vraag dan stellen?

Iedere Nederlander heeft op z'n minst *twee* namen. Een voornaam en een achternaam. En je moet dus kiezen hoe je je voorstelt. Er zijn drie mogelijkheden. Je gebruikt voor- en achternaam, je gebruikt alleen je achternaam of alleen je voornaam. Meestal voelen we vanzelf aan met welke naam we op een bepaald moment ons het beste kunnen voorstellen. Als moeder in de keuken bezig is en ze hoort iemand door de voordeur binnenkomen, dan kan ze vragen: wie is daar? En dan kun je als kind gewoon zeggen: Gerrit. Thuis hoef je immers niet je achternaam te gebruiken. En in de klas hoeft dat ook niet. Net zomin als op een informele vergadering. Waar je elkaar kent, daar is een voornaam genoeg.

Zodra je *buiten* de bekende kring komt, is een achternaam noodzakelijk. Omdat de combinatie van voor- en achternaam in de meeste gevallen uniek is, maakt het gebruik van voor- en achternaam dat een ander je gemakkelijk kan plaatsen. In dorpen waar veel dezelfde voor- en achternamen voorkomen, is het soms nodig wat extra informatie te geven. Je kunt aanvullen van wie je een zoon of dochter bent en ook het gebruik van bijnamen is dan een uitkomst om de juiste identiteit van iemand vast te stellen.

In toenemende mate lees ik rouwadvertenties en huwelijksaankondigingen waarin

alleen voornamen gebruikt worden. Soms kom je na enig puzzelen er wel uit hoe het precies zit. Maar soms ook blijft het een vraag, niet zozeer wie er overleden is, maar wel wie met dat overlijden te condoleren is. Een kaartje sturen naar een aanstaand bruidspaar, ach, dat komt wel over, ook als je op de envelop (noodgedwongen) alleen maar de voornamen noteert. Toch blijft het wat vreemd als je één van de gelukkigen niet goed kunt plaatsen omdat er helemaal nergens op de huwelijkskaart een achternaam te bekennen is.

Een ander woord voor achternaam is 'familienaam'. Je achternaam geeft aan tot welke familie je behoort. Nu kan het zijn dat je niet zo trots bent op je familie en dat je daarom je familienaam liever achterhoudt. Maar eerlijk gezegd denk ik niet dat dat de eerste reden is van het toenemend gebruik van alleen voornamen. Laat ik vooropstellen dat ik ervan uitga dat heel veel mensen er helemaal niet over nadenken. Het is niet een *bewuste* keus om alleen je voornaam te gebruiken. Toch kun je je afvragen wat mensen ertoe brengt de telefoon op te nemen en te zeggen: met Gerdien. Of om de officiële en publieke notulen van een vergadering te ondertekenen met: Greet.

Ik denk dat bovengenoemd naamgebruik alles met de huidige individualisering te maken heeft. Mensen zien zichzelf steeds minder als onderdeel van hun familie, maar veel meer als losstaand individu. Het gevoel dat je bij een bepaalde groep hoort en dat die groep op z'n minst

een deel van je identiteit bepaalt, slijt langzamerhand weg. Er is steeds minder een wij-gevoel en steeds meer een ik-gevoel. In feite gaat het om een (on)bewuste vervaging van je identiteit. 'Ik ben Elly, en hoe weinig informatie dat ook geeft, het moet maar genoeg zijn voor de ander, want ik ben niet een onderdeel van mijn familie, maar ik ben gewoon *ik*.'

'Ik ben Ik.' Die naam kennen we uit de Bijbel. Dat is de Naam waarmee de Here God Zich aan zijn volk bekendgemaakt heeft. Is dat dan ook een vage naam? Nee, integendeel. Het is een heel veelzeggende Naam. Waarom? Omdat hij wijst op de complete *en* bewezen betrouwbaarheid van de Here God. Hij doet altijd wat Hij zegt. De Betrouwbare is Hij. *Zo heet* Hij niet alleen, *zo is* Hij ook.

In feite geeft *onze* voornaam helemaal niets weer van onze identiteit. Maar doet hij dat dan wel als hij gekoppeld is aan je achternaam? Niet altijd. Alleen, het is wel zo dat wie zijn achternaam op het juiste moment gebruikt, daarmee op z'n minst het verband erkent waarin de Here hem of haar geplaatst heeft. En dat op zich zegt *wel* iets over je.

R.Th. Pos

Vreselijk eerlijk

OVER DE VERWERPING

Voorzichtigheid

Als je in het boek *De belijdenis van een gebroken kerk* van dr. W. Verboom leest over de voorgeschiedenis van de synode van Dordrecht, is het verrassend - voor mij tenminste wel - dat de gereformeerde partij zich erover beklagt dat de anderen de leer van de verkiezing zo hoog op de agenda zetten. Ze zeggen dat er in de kerken altijd met maat en voorzichtigheid over zaken als verkiezing en verwerping is gesproken.

Men is om pastorale redenen voorzichtig. Het is een leer waar je je gemakkelijk aan stoot (in allerlei opzichten). Het is voor mensen die weinig geoefend zijn in het Woord van God, gauw te zwaar. Dat is een wijze insteek. En waar dat geldt van de verkiezing, geldt het tien keer zoveel als het gaat over de leer van de verwerping. Zou het niet beter zijn daarover niet te spreken?

Er moet over gesproken worden zoals de Bijbel dat zegt. En de Bijbel leert ons dat er een verwerping is van eeuwigheid. Hoe moet je er bijbels over spreken? Daar gaat het in dit artikel over.

Wij zijn God niet

In de discussie over dit gevoelige onderwerp ga je snel over de schreef. Er verscheen in de tijd rond de synode van Dordrecht een pamflet waarin staat dat mensen verworpen worden 'omdat hun roeping door God niet krachtadig is'. Dat is nu een voorbeeld van dat je te veel wilt zeggen. God roept mensen. En wat Hij zegt bij dat roepen, is volstrekt gemeend.

Wij zijn God niet, we weten niet wat Hij denkt. We weten wat Hij zegt en dat is serieus. Als je dat vasthoudt, hoef je niet de angst te hebben dat God niet serieus meent wat Hij zegt. Dat was de angst van Arminius. Hij was bang dat alles wat er in de kerk gebeurt - preken, dopen, avondmaal vieren - geen nut heeft als je ervan uitgaat dat God al

Synode van Dordrecht (maquette)

weet wie er wel of niet bij hoort. Dat bezwaar hoor je steeds weer terugkomen. Het is ook begrijpelijk dat die reactie komt. Maar de denkfout is dat je God op menselijke manier behandelt. Bij Hem kan blijkbaar wel wat bij ons niet kan: iets oprecht zeggen terwijl zijn plan anders is. God is geen mens dat Hij liegen zal. Hij is in zijn spreken betrouwbaar.

God eren

Als we nu niet kunnen weten wat God denkt - waarom wordt er dan gesproken over wat God heeft besloten, zijn verkiezing en verwerping? Dat is even duidelijk als simpel: Gods Woord zegt dat.

Net zoals zondag 8 van de Heidelbergse Catechismus over de Drie-eenheid gewoonweg zegt dat we zulke moeilijke dingen geloven omdat Gods Woord dat zegt, moet je de leer van

Gods besluiten (durven) belijden. Het is een besluit van verkiezing en van verwerping. Dat maakt God ons zelf bekend.

Een goede houding tegenover wat God ons zegt, is dat je je afvraagt wat Hij ons ermee zeggen wil. Waarom wordt de leer van de verwerping geopenbaard?

De leer van de verwerping leert ons te buigen voor Gods grootheid en majesteit. De Dordtse Leerregels willen voorkomen dat men God oneerlijkheid zou verwijten alsof Hij mensen in de zonde duwt. Maar ze willen ook voorkomen dat God er helemaal buiten komt te staan. Dan wordt Hij de God die wel het geloof geeft, maar door het ongelooft wordt verrast. God wordt nergens door verrast. Maar dat kan ik niet altijd rond krijgen. Dat leert ons dat we mensen zijn en dat er een tijd is om te redeneren, maar ook een tijd om ermee op te houden en... te buigen.

De leer van de verwerping laat ons ook zien hoe eerlijk God is. De leer van de verwerping betekent niet dat iemand verworpen kan zijn zonder dat hij of zij er iets aan doen kan. Op die manier

Rondblik

H. Drost

spreekt de Bijbel niet over God. Hij kijkt altijd naar de inbreng en reactie van de mens. Hij is volstrekt eerlijk. Esau is verworpen. Dat maakt de HERE zelfs voor zijn geboorte bekend. Maar ligt daarmee een vloek over zijn leven, kan hij geen kant meer op, is hij slachtoffer? Nee, de Bijbel maakt juist duidelijk dat Esaus gedrag er alles toe doet. Zijn eigen keuzes leidden hem naar de ondergang. De leer van de verwerping is *schrikaanjagend voor hen die met God en Christus de Verlosser geen rekening houden, opgaan in de zorgen van de wereld en zich laten beheersen door zondige begeerten - tenminste zolang zij zich niet ernstig tot God bekeren* (DL I,16).

*'Als God de heilige, barmhartige en rechtvaardige God is - en dat is Hij! - dan schitteren die eigenschappen van hem ook in zijn omgaan met mensen. Verkiezing betekent: Hij verlaat niet wat zijn hand begon, ongelofelijk troostvol. En verwerping: Hij is God! Hij laat niet met zich spelen.'*¹

Je medemens uitnodigen

Hoe ga je nu in de praktijk om met de leer van de verwerping? Wat doe je met de wetenschap dat je medemens verkoren kan zijn, maar ook verloren kan zijn?

De Bijbel laat ons zien wat dat betekent voor pastoraat en evangelisatie. Je stuit soms bij mensen op een geweldig hardnekkige ongehoorzaamheid. Je proeft verzet tegen God. Dat komt soms zo duidelijk aan het licht in de houding tegenover Jezus, in wie Gods liefde zich naar mensen uitstrekt.

Kostbaar is hij voor u, die erop vertrouwen. Voor wie er niet op vertrouwen, geldt echter: 'De steen die de bouwers afkeurden is de hoeksteen geworden.' En: 'Het is een steen waarover men struikelt, een rotsblok waaraan men zich stoot.' Zij struikelen omdat ze Gods woord niet gehoorzamen, daartoe zijn ze bestemd (1 Petr. 2:7-8).

Betekent dat nu dat je iemand afschrijft? Nee, dat gebeurt nergens in de Bijbel. Petrus laat ook in zijn brief zien dat je die conclusie nooit mag trekken. Hij zegt aan de ene kant dat het een gevaarlijk teken is als mensen God niet gehoorzamen, omdat het een teken van

Esau verkoopt zijn eerstgeboorterecht aan Jakob (Rembrandt)

verwerping is. Maar aan de andere kant blijft de deur altijd open. Dat lezen we als hij schrijft aan zusters in de gemeente van wie de man niet gelooft. Die mannen zijn niet gehoorzaam aan het Woord van God. Moet je ze daarom afschrijven? Nee, hij roept die vrouwen op tot een christelijk gedrag dat die man tot inkeer kan brengen.

Voor u, vrouwen, geldt hetzelfde: erken het gezag van uw man. Dan zullen mannen die weigeren Gods boodschap te aanvaarden daarvoor gewonnen worden door het gedrag van hun vrouw, zonder dat zij iets hoeft te zeggen, omdat ze zien hoe zuiver u leeft uit ontzag voor God (1 Petr. 3:1-2).

Deze houding van nuchterheid en hoop is ook belangrijk voor evangelisatie. Het is een onbijbels optimisme wanneer je de boodschap in de wereld uitdraagt vanuit de (vaak verborgen) gedachte dat mensen wel zullen komen als je het aantrekkelijk genoeg voorstelt. De Bijbel spreekt zo niet over het missionaire werk. Niet iedereen komt, want niet ieder is uitverkoren. Nu moet je dat wel op de goede tijd zeggen: je moet als je het evangelie gaat vertellen, niet be-

ginnen bij verkiezing of verwerping. Je moet het evangelie brengen aan zondaren (niet aan verkorenen of verlorenen). En dan? Dan wordt duidelijk wie erbij gaat horen en wie niet. Als het evangelie wordt verteld, zijn er mensen die komen en er zijn er die weglopen. Op die manier maakt het Woord van God duidelijk wie van God zijn en wie niet.

Onze Heiland leerde ons aan ieder het evangelie te brengen. Dat zegt hij in de gelijkenis van de zaaier. Door het zaaien wordt duidelijk hoe de zaken ervoor staan: er is verkiezing, er is ook verwerping.

Zijn leerlingen vroegen hem wat deze gelijkenis betekende. Hij antwoordde: 'Julie mogen de geheimen van het koninkrijk van God kennen, maar de anderen krijgen alles in gelijkenissen te horen, opdat ze zien zonder inzicht en horen zonder iets te begrijpen (Luc. 8:9-10).

Noot

¹ R.H. Bremmer in: *In gesprek met oudere en nieuwe theologen*, Kampen 1991, p. 85.

Nederlandse islam - optie of illusie?

In het publieke debat wordt heel vaak de stelling geponereerd dat de islam niet past binnen een democratische rechtsstaat zoals Nederland. Islam en democratie verdragen elkaar nu eenmaal niet. Zodra de moslims in de meerderheid zijn, zullen ze de samenleving naar hun hand zetten.

Dit debat wordt meestentijds gevoerd door niet-moslims. Het is evenwel noodzakelijk ook te luisteren naar wat moslimse deskundigen hierover te vertellen hebben. Eén van hen is Tariq Ramadan. Hij heeft een boek geschreven met als titel *Westerse moslims en de toekomst van de islam*.¹

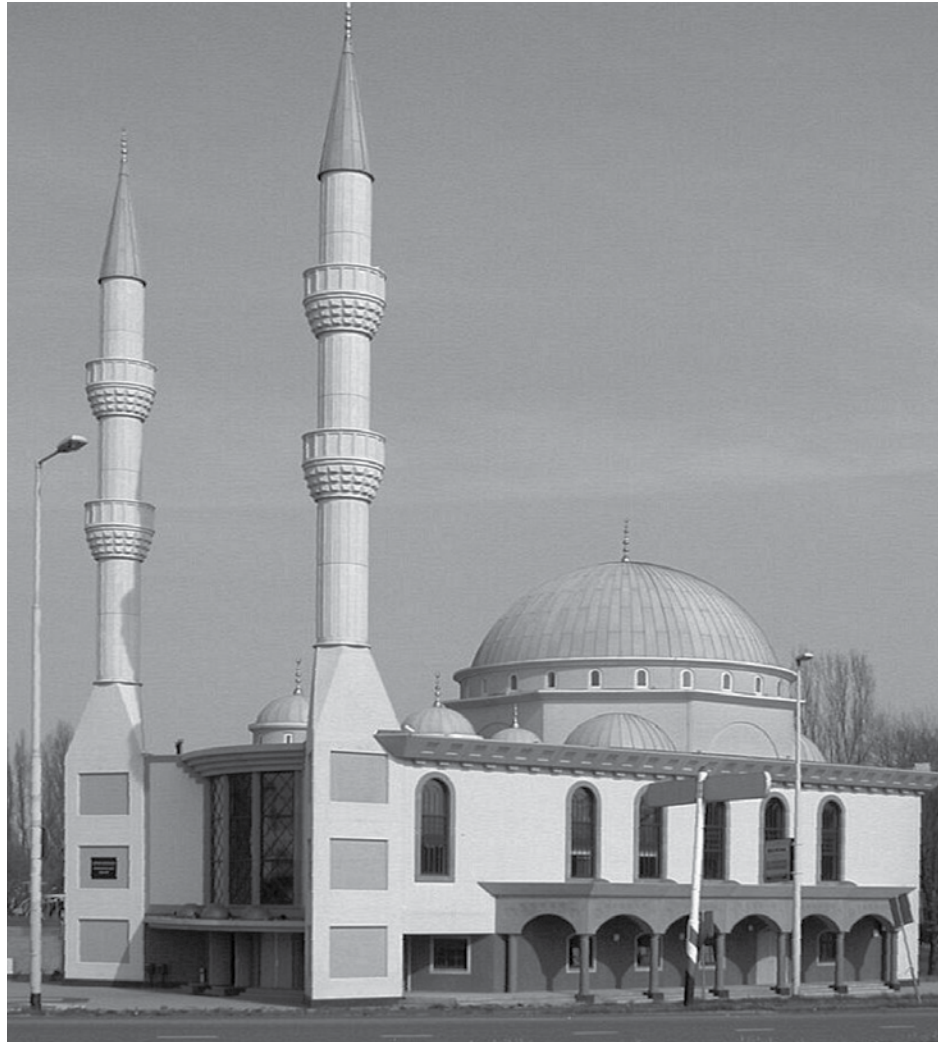
Tariq Ramadan (Geneve, 1962) is Nietzsche-kenner en filosoof. Tot voor kort doceerde hij islamologie aan de Universiteit van Fribourg in Zwitserland. Het Amerikaanse weekblad Time rekt Ramadan tot de honderd meest invloedrijken van de wereld van 2004.

De titel van zijn boek maakt al duidelijk dat hij zich als moslim bezighoudt met de vraag naar de plaats van de islam binnen de westerse democratieën. Wijst hij hierin een begaanbare weg naar een westerse islam? Om dichterbij huis te blijven: opent hij uitzicht op een Nederlandse islam? De 'zoektocht' naar een Nederlandse islam houdt mij al jaren bezig. Vandaar dat ik het boek van Ramadan met gretigheid heb gelezen.

Wat bedoelen we met een 'Nederlandse islam'?

Het is belangrijk om eerst vast te stellen wat we zo ongeveer bedoelen met een 'Nederlandse islam'. Daaronder versta ik een islam waarvan de belijders zich niet oriënteren op de landen van herkomst. Dat doen veel moslims in Nederland namelijk nog steeds. Ik denk vooral aan de Turkse en de Marokkaanse moslims.

Verder kenmerkt een Nederlandse is-

De Mevlana moskee, Rotterdam

lam zich mijns inziens door het accepteren van een aantal centrale waarden zoals we deze kennen binnen onze samenleving. Daarbij denk ik met name aan de scheiding tussen kerk en staat, vrijheid van godsdienst en van meningsuiting. Stuk voor stuk zijn het waarden die verankerd liggen in ons democratisch bestel. Het zijn waarden die in de meeste landen van herkomst ontbreken.

Is er uitzicht op zo'n Nederlandse islam? Ramadan heeft zich nadrukkelijk bezonnen op de plaats van de moslims

in het Westen. Wat hij daarover schrijft, geldt in grote lijnen dus ook voor de Nederlandse situatie. Brengt Ramadan ons op dit punt verder?

De islam en de globalisering van de wereld

Ramadan benadrukt dat de globalisering van de wereld ook voor de moslims grote veranderingen met zich meebrengt voor hun kijk op het leven.

Orthodoxe moslims delen van oudsher de wereld op in de *daar al-islam* en de *daar al-harb*. De *daar al-islam* is het gebied waar moslims in de meerderheid zijn en het voor het zeggen hebben. Dat

Rondblik

L.W. de Graaff

is volgens hen het gebied van de vrede. *Daar al-harb* is de aanduiding van het gebied waar moslims in de minderheid zijn; dit is het gebied van de oorlog. In dit gebied mogen de moslims zich als minderheid aanpassen aan de politieke en sociale omstandigheden van de samenleving waarin zij zich bevinden.

De globalisering van de wereld heeft ervoor gezorgd dat deze indeling zeer betrekkelijk is geworden. Ramadan merkt op dat geen enkel land ter wereld volkomen islamitisch wordt bestuurd. Bovendien constateert hij dat moslims zich in het Westen - waar het de vrije uitoefening van hun godsdienst betreft - dikwijls meer veilig voelen dan in bepaalde landen die in naam islamitisch zijn (p. 92).

Ramadan gaat nog een stap verder door te poneren dat de globalisering de bovengenoemde onderscheiding tussen *daar al-islam* en *daar al-harb* heeft achterhaald. In de huidige tijd kun je de beide gebieden zo scherp niet meer onderscheiden. Het is niet meer zo dat in Turkije alleen maar moslims wonen en in Frankrijk alleen maar niet-moslims. Ook de westerse landen hebben grote groepen moslims binnen hun grenzen die in dat land hun thuis hebben gevonden.

Het Westen als 'huis van *ad-da'wa*'

Het is om deze reden dat door moslimse geleerden wordt gewezen op een derde begrip naast *daar al-islam* en *daar al-harb*. Dat derde concept is de *daar al-ahd*, 'het huis van het verbond'. Deze benaming doet veronderstellen dat er landen bestaan die weliswaar niet islamitisch zijn vanuit politiek oogpunt, maar die toch een verdrag van vrede en samenwerking hebben gesloten met één of meer islamitische landen. Menigeen ziet dit concept als een interessante mogelijkheid voor toepassing op de huidige politieke situatie in internationaal verband. Ramadan wijst op het bestaan van instellingen als de Verenigde Naties of de Organisatie van Afrikaanse Eenheid en talrijke tussen staten gesloten verdragen (p. 93). Zijn bezwaar tegen de toepassing van dit concept is dat het alleen functioneert tegen de achtergrond van de indeling van de wereld in verschillende 'huizen'. En die indeling past niet meer bij de huidige situatie in de

wereld. Zo schrijft hij: 'In onze wereld is er geen sprake meer van relaties tussen twee afzonderlijke "huizen". Het gaat veel meer om relaties tussen mensen die toebehoren aan uiteenlopende beschavingen, religies, culturen en morele stelsels, en die daarnaar verwijzen' (p. 104).

Het gaat er Ramadan om, duidelijk te maken dat hij als moslim wil leven als volwaardig burger in welk land dan ook. Zijn boek is in feite één oproep aan de moslims in het Westen om als volwaardige burgers te participeren in het maatschappelijke, sociale en politieke leven. Deze opstelling heeft hem ook zeer populair gemaakt onder (jonge) moslims.

Theologisch grijpt hij terug op de situatie van Mohammed in Mekka in de tijd voordat hij uitweek naar Medina. Toen was er nog geen sprake van een tweedeling van de wereld in *daar al-islam* en *daar al-harb*. Mohammed stond aan het begin van zijn missie. Voor hem was de hele wereld nog *daar ad-da'wa*, wat zoveel betekent als het 'huis van beroep op God' of 'huis van getuigenis'.

Volgens Ramadan bevinden de moslims zich weer in die positie van Mohammed destijds. De hele wereld is weer 'zendingsterrein' nu de moslims over alle werelddelen zijn verspreid (p. 103). Zo hebben ze ook in het Westen dus vooral een missionaire taak. En het mooie is dat ze in het Westen ook de ruimte krijgen om te bidden, de islam te tonen en hun boodschap door te geven.

Vrede in de samenleving

Wat betekent dit voor onze zoektocht naar een Nederlandse islam? Geeft het denken van Ramadan opening in de richting van een Nederlandse islam zoals ik die hierboven heb omschreven? En brengt de weg die Ramadan wijst, vrede in de samenleving?

Uit zijn boek blijkt duidelijk dat Ramadan wil werken binnen de kaders van de democratische rechtsstaat. Zijn boek is wat dat betreft een stevige ondersteuning voor het Samenlevingscontract dat in december 2004 door enkele prominenten uit de Joodse, christelijke en moslimse kring in het maandblad *CV/Koers* is ondertekend. Daarmee beloven ze elkaar trouw als medeburgers van

Nederland en spreken zij zich uit voor een samenleving waarin mensen respect voor elkaar hebben en waarin geweld niet thuishoort.

Ik citeer punt 2 van het Samenlevingscontract: *Wij ervaren de democratische rechtsstaat als een groot goed. Hij biedt bescherming aan eenieder en zorgt ervoor dat het kwaad uit de samenleving wordt geweerd. De ware scheidslijn in de samenleving loopt niet tussen etnische groepen of verschillende levensbeschouwingen, maar tussen hen die de rechtsstaat accepteren en zij die dat niet doen. Dat wat het harmonieus samenleven bedreigt, moet aangepakt worden: redeloos geweld, asociaal gedrag, uitingen van disrespect, vernielzucht en andere grote en kleine vormen van barbarij.*

Door zijn aanvaarding van de democratische rechtsorde in het Westen zijn de ideeën van Ramadan ondersteunend voor een vreedzame samenleving. En in die zin kunnen we stellen dat zijn boek over de westerse moslims ook bevorderlijk is voor de ontwikkeling van een Nederlandse islam. En dat is alleen maar toe te juichen.

Toch wil ik hier nog geen punt zetten. De indruk zou kunnen worden gewekt dat de westerse moslim zoals Ramadan die voor ogen heeft, een 'geassimileerde' moslim is. En dat de islam als godsdienst geen invloed zal hebben op het publieke leven. En velen willen dat heel graag. Veel liberalen benadrukken dat niet alleen de islam, maar ook het christendom iets is voor de 'binnenkamer'. Elke godsdienst dient volgens hen te worden gezien als een privé-aangelegenheid.

Wie denkt dat de islam in het Westen, zoals Ramadan zich die voorstelt, een islam voor de privé-sfeer zal zijn, heeft het mis. Daarover ten slotte nog enkele opmerkingen.

De tijd van *djahilija*

Zoals reeds opgemerkt wil Ramadan af van het onderscheid tussen *daar al-islam* en *daar al-harb*. Hierin staat Ramadan overigens niet alleen. Ook radicale moslims verwerpen deze indeling. Ook Ramadan vergelijkt de situatie in Europa met de situatie in de stad Mekka vóór de emigratie van Mohammed naar Medina. Mohammed stond toen nog helemaal aan het begin van zijn missie. De hele wereld was voor hem toen *daar*

ad-da'wa. Overal moest de leer van Mohammed nog worden verkondigd. De volken verkeerden op dat moment nog in de tijd van de onwetendheid. De moslims gebruiken daarvoor de term *djahilijja*. Door de verbreiding van de islam (*da'wa*) wordt een einde gemaakt aan deze heidense onwetendheid.

Wanneer Ramadan de situatie in Europa (en dus ook in Nederland) vergelijkt met die van Mekka vóór de *hidjra* (de emigratie van Mohammed van Mekka naar Medina), dan moeten we bedenken dat daarmee Europa wel tot zendingsgebied is verklaard (p. 100). Drs. C. Rentier schrijft in een bespreking van het boek van Ramadan: '... Ramadan's zendingsdrang beoogt dat Europa uiteindelijk daar al-islam zal worden, het huis van de islam.'²

Het valt overigens op dat Ramadan de term *djahilijja* niet gebruikt. Het kan zijn dat de schrijver zich op deze manier distancieert van radicale moslims die de term *djahilijja* gebruiken als aanduiding van de gevolgen van de 'vergiftiging van het Westen'.³ Dat neemt niet weg dat ook hij het kwaad ziet komen vanuit de westerse maatschappij. En hij beschuldigt corrupte politici in moslimlanden met dit Westen samen te werken. Tegelijk zwijgt hij over het onrecht dat in islamitische samenlevingen Joden en christenen wordt aangedaan. Dan denk ik aan hun *dzimmi*-status⁴ waardoor zij worden behandeld als tweederangsburgers.

Conclusie

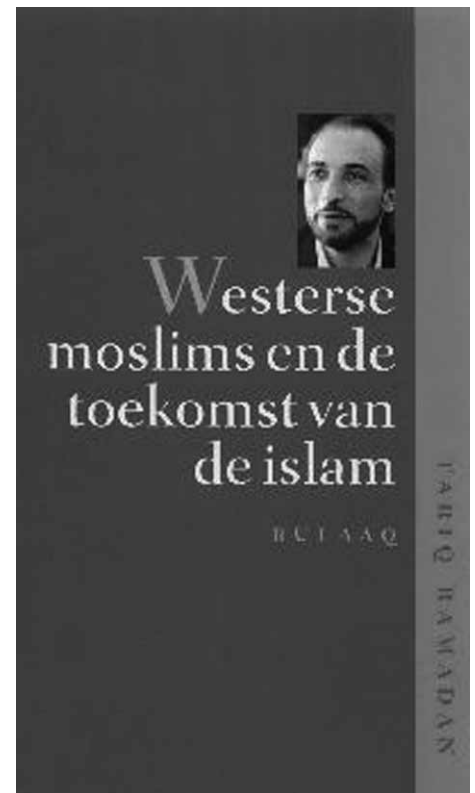
Tariq Ramadan wijst in zijn boek zeker een weg naar een Europese, c.q. Nederlandse islam. Hij voert nadrukkelijk een pleidooi voor geëngageerde islamiti-

sche burgers die zich niet langer oriënteren op de landen van herkomst. Ze kunnen zich binnen de westerse democratieën thuis voelen omdat hun fundamentele rechten daar worden gegarandeerd (p. 97). Dat geeft uitzicht op een harmonieus samenleven in het Westen en zo ook in Nederland.

Tegelijk krijg ik heel sterk de indruk dat Ramadan deze periode slechts als *tussenfase* ziet. Dat is het gemakkelijkste te illustreren aan het islamitische verbod op rente (*riba*). Dit verbod is uiteraard heel lastig te hanteren binnen de westerse economie. Vandaar dat Ramadan schrijft dat de moslims zich tijdelijk niet aan deze regel behoeven te houden, om dat later des te beter te kunnen doen. Namelijk in de tijd dat deze regels algemeen geaccepteerd zullen worden.

Het kenmerkende voor Ramadan is dat hij niet zozeer oproept tot het sluiten van compromissen voor het leven in het Westen, maar aanzetten geeft tot het ontwerpen van alternatieve economische concepten. Moslims moeten zich in etappes bevrijden van het heersende economische systeem (p. 259). Zo schrijft hij op p. 260 dat 'wij het niet op een akkoordje [mogen] gooien met het systeem, behalve met de bedoeling en het uitdrukkelijke engagement zich de (strategische en tijdelijke) middelen te verschaffen om eruit te komen. In tegenstelling tot de oude theorieën bestaan er geen twee gescheiden werelden meer, en of het nu hier is of daar, onze afwijzing van het heersende economische systeem is uiteraard radicaal.'⁵

En deze conclusie doet mij vrezen dat de weg die Ramadan wijst, niet leidt naar de Nederlandse islam zoals ik mij die voorstel. Ook Ramadans streven is om van Europa uiteindelijk 'het huis

van de islam' te maken. En welke gevolgen heeft dat voor de waarden die we in het begin van dit artikel hebben aangewezen? Kortom: op de weg die Ramadan wijst, is een Nederlandse islam vooralsnog meer een illusie dan een reële optie.

Noten:

¹ Tariq Ramadan, *Westerse moslims en de toekomst van de islam*, Bulaq, Amsterdam 2005.

² Info-bulletin Evangelie & Moslims, no. 85 - februari 2006.

³ Ian Buruma en Avishai Margalit, *Occidentalisme*, Atlas, Amsterdam/Antwerpen 2005, p. 115.

⁴ De *dzimmi*-status is de status van beschermde minderheden in een door de islam gedomineerd land. De *dzimmi's* dienen voor deze status belasting te betalen.

Artikelen uit oudere jaargangen blijven beschikbaar!

Als redactie willen we graag artikelen uit vorige jaargangen, die nog van belang (kunnen) zijn, voor de lezers en andere belangstellenden beschikbaar houden. De mogelijkheid om artikelen van tenminste twee jaar geleden op te vragen is er nu via www.woordenwereld.nl! Door te klikken op Nader Bekeken, Artikelen kunt u al uit een aantal nummers downloaden.

Verder is een groot trefwoordenregister op alle voorgaande jaargangen te vinden op www.woordenwereld.nl, onder Nader Bekeken.

Kerkenraad en predikant als goed team

De kerkenraad geeft leiding aan de gemeente. De predikant heeft samen met andere broeders zijn plaats in die raad. Tegelijk is zijn positie bijzonder door zijn ambt en opleiding. In dit artikel wil ik nagaan hoe de onderlinge samenwerking optimaal en vruchtbaar kan zijn.

Gezamenlijke leiding

Het is een zegen dat Christus een kerkenraad aan zijn gemeente geeft. In de kerk gebeurt er zoveel, zijn er talloze meningen en visies, zijn daarbinnen ook zoveel functies, taken, commissies, werkgroepen en bijbelstudieverenigingen actief. Dan is het van groot belang dat er een orgaan boven staat dat leiding geeft, verantwoordelijkheid draagt en lijnen uitzet. De kerkenraad ziet zich dus voor een niet geringe taak gesteld. De taak omvat ook de pastorale arbeid voor de adressen van de gemeente. In heel dit veelzijdige gebeuren werken kerkenraad en predikant samen. Het is heel belangrijk om dit in te vullen als een gezamenlijke taak. Als vroeger soms het beeld kon ontstaan dat de predikant de gene was die eigenlijk alles deed, waarbij de andere broeders wat meededen, dan is van harte te hopen dat dat overal verleden tijd is. Natuurlijk houdt de dominee wel zijn specifieke inbreng, die van wezenlijk belang behoort te zijn. Want hij is de man met de theologische opleiding, brengt doorgaans ook een heel stuk kerkelijke ervaring mee en is meestal de enige in de raad die zich voltijs voor de gemeente kan inzetten.

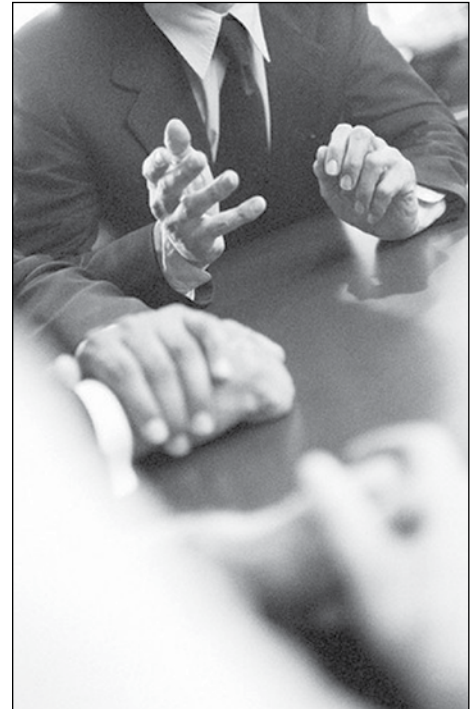
Coach

De predikant heeft een geheel eigen plaats binnen de kerkenraad. Hij is in veel gevallen (nog) de preses. Het is dan

belangrijk dat hij de vergaderingen op een prettige en efficiënte manier leidt, ieder lid van de vergadering in zijn waarde laat en zijn eigen visie op de zaken geeft zonder daarmee een beheersend stempel te zetten. In veel gemeenten is het niet langer zo dat de predikant de kerkenraadsvergaderingen presideert. Die taak is door een andere ambtsdrager of door een technisch voorzitter overgenomen. Het voordeel daarvan is, dat de predikant zich op een inhoudelijke deelname aan de vergadering kan concentreren, en als in de kerk prominent aanwezige man niet als boegbeeld (en kop van jut) gezien kan worden van een kerkenraadsbeleid, dat soms omstreden is in de gemeente. Verder kan het hem tijdwinst opleveren, dat hij als 'gewoon' lid van de vergadering minder werk dan als voorzitter hoeft te maken van de voorbereiding. Artikel 36 van de Kerkorde dat het voorzitterschap aan de predikant toewijst, zal ook in de revisie van de kerkorde worden meegenomen.

Het is belangrijk dat de predikant als een coach functioneert binnen de kerkenraad. Dat hij de ouderlingen en diakenen adviseert en toerust. Dat hij initiatieven neemt voor het ontwikkelen van ideeën en het opstarten van activiteiten.

De opening 'op christelijke wijze' is een belangrijk moment in de vergadering. De predikant kan daar vanuit de Schrift mediterend en toepassend waardevolle dingen aandragen, waar dan met elkaar over gesproken kan worden. Andere leden van de vergadering die dat willen, kunnen ook bij toerbeurt zo'n meditatieve opening verzorgen. Een goed begin van een vergadering is het halve werk en zet de toon. Neem de tijd voor een goede start, ook met lofzang en

gebed. Daar rust veel zegen op.

Het is van belang om tijdens of naast de reguliere vergaderingen je samen te bezinnen op actuele onderwerpen, zoals onderling pastoraat van gemeenteleden, kwesties over het schriftgezag, omgaan met de toenemende verschillen, hoe nieuwe ambtsdragers te vinden en toe te rusten enz. Trek voor bespreking hiervan gerust regelmatig een (halve) avond of een zaterdagmorgen uit. Laat daarbij bijvoorbeeld inleidingen houden door een paar mensen uit de eigen plaatselijke en/of ambtelijke kring. Het zal zeker een heel stimulerend en leerzaam samenzijn worden, dat ervaren wordt als samengeestelijk bijtanken.

Specialisatie

Binnen de ambtelijke kring dienen goede afspraken gemaakt en nageleefd te worden over ieders taken. Er zijn altijd uitgesproken of onuitgesproken verwachtingen over de eigen rol en die van

Gemeentebreed

P. Groen

anderen. Als die ideeën niet regelmatig goed op elkaar worden afgestemd, is het risico van kortsluiting binnen de samenwerking wel erg groot.

De literatuur over de predikant laat zien dat de neiging bestaat om hem de manus-van-alles te laten zijn. Hij moet preken, catechiseren, veel pastoraat doen, de gemeenteopbouw op poten zetten, het kerkblaadje vullen, studeren, zich voor het kerkverband inzetten enz. Maar het is niet vol te houden om dat ook allemaal góed te doen.¹ Aan de Kamper Theologische Universiteit² en binnen andere verbanden worden plannen ontwikkeld om de predikant naast het preekwerk zich nog in één taak te laten specialiseren: pastoraat óf catechese en toerusting óf kerkverbandelijk werk. Op zo'n profiel moet hij zich dan concentreren en niet nog meer werk aanpakken. Hierbij gaat het om plannen in een pril stadium, die nog uitgewerkt, getoetst en aanvaard moeten worden. Maar dit project geeft wel aan dat het voor zeer veel predikanten niet langer te doen is om als een generalist met een groot scala van taken bezig te zijn. De tijd waarin wij leven, laat dat niet meer toe.³ Het is van groot belang om deze situatie van het predikantschap bespreekbaar te laten zijn binnen de kerkenraad en conclusies bekend te maken aan de gemeente. Zodat helder is wat van de dominee verwacht mag worden en wat niet. Dat voorkomt onnodige teleurstellingen en nare discussies.

Laat de kerkenraden zich er ook voor inzetten dat het predikantsambt aantrekkingskracht heeft op de gemeenten. Dat is nodig om steeds weer (jonge) broeders naar Kampen te krijgen om zich daar voor het ambt te laten opleiden.

Begeleiding

Er moet persoonlijk contact zijn tussen kerkenraad en predikant. Laat er een kleine commissie zijn (vertrouwens-, contact- of begeleidingscommissie) die een aantal keren per jaar uitvoerig met de predikant over zijn werk doorspreekt en daar soms ook zijn echtgenote bij uitnodigt. Met elkaar rustig overleggen over het werk en knelpunten daarin, lukt niet binnen het kader van een kerkenraadsvergadering. Want die is meestal groot, officieel en met een volle agenda, dus daarom ongeschikt als veilige plaats van ontspannen overleg. Uiteraard zal de kerkenraadsvergadering

ten slotte wel besluiten moeten nemen over de werksituatie en over reële verwachtingen daarvan.

Een jaarlijks functioneringsgesprek is een goed instrument. Zowel de predikant als de mensen die het functioneringsgesprek leiden, brengen daar hun punten in. Zowel in dat gesprek als op andere momenten moet er gelegenheid zijn om feedback op het werk van de predikant te kunnen geven. Kritiek geven en ontvangen zijn allebei een kunst apart, die wij niet altijd goed beheersen. Laat kritiek in waardering zijn ingebed. Noem dingen die goed gaan, vermeld daar dan bij wat beter kan en vraag waar het door komt, dat iets nu niet goed gaat. Daarnaast adviseer ik om niet met nog niet eerder besproken ingrijpende kritiekpunten naar een ander ook niet naar de predikant - toe te komen tijdens een kerkenraadsvergadering. De omvang en het karakter van deze vergadering lenen zich daar niet voor, en de persoon die ermee wordt aangesproken, wordt onnodig in een lastig parket gebracht. Als er eens 'stevige' kritiek gegeven moet worden, spreek dat dan in eerste instantie door in een klein, informeel gezelschap. Dat werkt het beste en is naar analogie van 'de regel van Mattheüs 18' (vs. 15-18).

Samenbinding

Er valt veel moois te zeggen over het gebeuren binnen en rondom de kerkenraad. Vaak is het een hechte club. Mooie, bemoedigende besprekingen tijdens de vergaderingen. Een goede samenwerking in het pastoraat. Leerzame discussies en niet te vergeten: humor. Tegelijk is de kerkenraad een kwetsbaar orgaan. De duivel weet waar hij zijn pijlen op kan richten en waar hij het beste onrust en onenigheid kan stoken. Wees allen heel voorzichtig met kerkenraad en ambtsdragers. Maar als je binnen de raad de contacten met elkaar goed open houdt, mag er vertrouwen zijn dat het goed blijft gaan. Ga een aantal keren per jaar door een censura morum na of er geen bezwaren zijn tegen elkaars ambtsdienst. En als er eens een heftige discussie geweest is over heikele punten, vraag dan aan het eind van de avond of allen als broeders goed uit elkaar kunnen gaan, of dat het zo is dat iemand er nog iets over wil zeggen. Geef geen kans dat er oud zeer of frustratie zou kunnen ontstaan. Want dat is funest voor de activiteiten die je samen doet en

voor ieders motivatie en bezieling. Tip: het is heel nuttig om minimaal één keer per jaar met elkaar iets gezelligs en leuks te gaan doen met de echtgenoten erbij. Hulde aan de echtgenoten en gezinnen van de ambtsdragers (ouderlingen, diakenen, predikanten) die hun mannen en vaders zo vaak af moeten staan voor het werk in Christus' gemeente. Zoals natuurlijk ook diverse anderen op weer andere wijze hun inzet betonen voor de kerk van de Heer. Laat de kerkenraad een hecht team zijn, waarin met veel liefde aan geestelijke leiding gestalte gegeven wordt in een klimaat van levend geloof en zuiver belijden. En dat met het oog op de gemeente waarvoor Jezus Christus als de Goede Herder alles doet om haar voor altijd te behouden.

Noten:

¹ Zie: Gerben Heitink, *Biografie van de dominee*, Baarn, 2001.

² 'De suggestie dat predikanten zich naast hun kerntaak op één terrein zouden moeten specialiseren, is bruikbaar en vermoedelijk vrij eenvoudig uit te voeren.' G. Kwakkel, 'Wie doet wat? Terugblik op de regiobijeenkomsten van de Theologische Universiteit' (I en II), in: *De Reformatie*, jrg. 80, nrs. 39 en 40, 2 en 9 juli 2005 (citaat uit nr. 40, p. 729).

³ Zie: G. Kwakkel, *a.a.*, nr. 39, p. 705v.

Een intrigerend boek over de Heilige Geest

Van de hand van dr. C. van der Kooi, hoogleraar theologie van de charismatische vernieuwing aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, verscheen een boek dat aandacht vraagt, omdat het inspeelt op de discussie die vandaag gaande is over de Persoon en het werk van de Heilige Geest. De auteur stelt zich bescheiden op door zijn boek te presenteren als 'een eerste verkenning'. Deze bescheidenheid neemt echter niet weg dat Van der Kooi zeer kritische opmerkingen maakt zowel in de richting van charismatische vernieuwers als aan het adres van de gereformeerde theologie.

Het boek eist wel het een en ander van de lezer die niet theologisch geschoold is. Daarbij komt dat dit boek bestaat uit een bundel opstellen die een breed spectrum van thema's behandelen, die niet alle even dicht staan bij wat Van der Kooi voor ogen staat: een vernieuwde leer van de Heilige Geest. Zo'n leer wil dit boek nog niet bieden. Maar gezien het debat rond de charismatische vernieuwing in de gereformeerde gezindte wil de auteur toch zijn duit alvast in het zakje doen. Het is een boeiende duit, maar de lezer moet zich wel moeite geven om die duit uit de nogal diverse bijdragen op te diepen.

Een brede pneumatologie

Het is bekend dat professor Van der Kooi positief staat tegenover een charismatische heroriëntatie van kerk en theologie. Maar dat verhindert hem niet om heel kritisch te kijken naar wat zich als charismatisch aandient. Dat is op zich al een reden om goede nota te nemen van wat hij zegt. Een eerste punt dat hij terecht in het veld brengt, is het verwijt dat men in de charismatische beweging te zeer het werk van de Heilige Geest

versmalt. De aandacht is gefocust op het vernieuwen van mensen en het ontvangen van Geestesgaven. Maar in de Schrift wordt veel meer over de Geest gezegd. Hij is de Levendmaker die in wat wij de natuur noemen, ook reeds bezig is (Ps. 104:30) en Zich doet kennen als een Macht die in de geschiedenis zijn rol speelt (Jes. 40:6,7). Van der Kooi bepleit dan ook een *bredere* pneumatologie, die eraan recht doet dat de Geest Gods werkzaamheid in het heden is, niet alleen op het terrein van geloof en heiliging, maar ook kosmisch, cultureel en politiek.

Tegelijk waarschuwt hij dat we moeten oppassen niet alles als uiting van de Geest te verstaan.

Maar er blijven vragen waarop de theologie zal moeten ingaan: hoe taxeren we positieve ontwikkelingen ten aanzien van vrouwenemancipatie, aandacht voor het milieu, zorg voor kwetsbaren? Is er een verbinding met de Heilige Geest?

Met die vragen kijkt Van der Kooi tegelijk naar de gereformeerde theologie. Ook voor haar geldt veelszins dat de leer van de Geest te beperkt is.

Ik ben het met de auteur eens dat hier in gereformeerde kring nog wel wat in te halen is.

De Geest en de natuur, de Geest en de geschiedenis, de Geest en de cultuur, het zijn thema's die nog te weinig aandacht gekregen hebben. Al moeten we daarbij niet vergeten dat Calvijn en A. Kuyper hier wel belangrijk 'voorwerk' hebben gedaan. Een boeiende gesprekspartner blijft hier - naast A. van der Beek - mijns inziens ook nog altijd A.A. van Ruler, die het werk van de Geest in een brede culturele en politieke context plaatste. Ik vind het jammer dat

Van der Kooi niet (kritisch) meeneemt wat deze theologen hebben gezegd over een breder zicht op het werk van de Geest.

Beleving

Er is vandaag veel aandacht voor de beleving van het werk van de Geest. Deze aandacht heeft zeker te maken met de huidige cultuur. Mensen willen ervaringen opdoen, iets beleven. Zo willen velen ook iets van God beleven. Als Hij wat voorstelt, dan moet je ook van Hem iets merken. Van der Kooi meent dat de theologie dat serieus moet nemen. Te lang is de theologie ervan uitgegaan dat niemand God ervaart, dat de wereld van Hem volstrekt leeg is en Hij hoogstens aan het einde, eschatologisch zal verschijnen. Maar de Geest is God die werkt *in het heden*. De keerzijde daarvan is dat dit werk van de Geest ook ervaren wordt. 'Goede theologie ... voorziet van gereedschap tot ontdekking en waarneming van het werk van de Geest. Dat betekent dat ze er voor open is en zelfs verwacht dat God zich in het bestaan van mensen kenbaar maakt, merkbaar. De belevingscultuur kan de theologie

Boek van de maand

A.N. Hendriks

daar commentaar op en reflecteert daarover *achteraf*. Dit geldt ook voor de charismatische beleving. Bij deze positionering van het theologisch bedrijf heb ik wel vragen. Hoort dit niet te beginnen met een verwerken van wat de Here zegt in zijn Woord? Is de ervaring niet vers twee? Lopen we zo niet gevaar dat we toch te veel beginnen 'van beneden', terwijl de Schrift ons voorgaat te beginnen 'van boven'? Er is toch 'het geloof dat eenmaal de heiligen overgeleverd is' (Judas :3) en hoort de theologie daar niet in haar reflectie mee te *beginnen*, om van daaruit godservaringen (kritisch) te doorlichten?

Deze vragen nemen niet weg dat ik Van der Kooi kan toestemmen dat er theologisch ook nagedacht moet worden over de ervaring van God in het heden, met name ook over de *affectieve* beleving van de omgang met de Here.

De Geest van Christus

Het doet goed te lezen dat Van der Kooi het werk van de Geest vanuit Christus wil verstaan. 'Het is de Geest, die geheel bepaald is door Jezus Christus, die in het heden werkt en zijn zalving en werking biedt' (p. 19). De Geest 'is de Trooster die actief het werk van de Zoon toepast en uitwerkt ...' (p. 37). 'Het eigene van de Geest is nu juist dat de Geest de Geest van Jezus Christus is. Hij is nooit Geest van zichzelf. De Geest wijst niet naar zichzelf' (p. 84). Bij al het geroep om 'meer van de Geest' is het verheugend dat Van der Kooi dit accent zet. Maar tegelijk roept wat hij stelt, ook vragen op. Als je de Geest typeert als Gods werkzaamheid in het heden, klopt het nog wel wanneer je dan tegelijk zegt: 'Het is de Geest die geheel bepaald is door Jezus Christus' (p. 19)? Is de Heilige Geest *als de Geest van Christus* bezig in de natuur en de geschiedenis? Ik lees in het Nieuwe Testament wel dat Hij in de toepassing van *het heil* de Geest van Christus is (vgl. Rom. 8:9). Maar de Geest van Genesis 1:2; 6:3; Psalm 104:3 is nog niet de Geest die Christus verwierf voor zijn volk!

Ik kan Van der Kooi dan ook niet toegeven dat de Geest 'nooit Geest van zichzelf is' en 'altijd ... de Geest van Jezus Christus' is (p. 85) en dat 'de personaliteit van de Geest' daarin bestaat 'dat de mens door de Geest in de gemeenschap van Vader en Zoon terecht komt' (p. 85,86). Calvijn onderscheidt wat de

weer herinneren aan de taak dat ze een mogelijkheid geeft tot inbedding van ervaringen die mensen opdoen in hun leven' (p. 102,103).

Ook hier trapt Van der Kooi op de rem. De eigen beleving kan zo centraal staan, dat ze als normatief gaat gelden. 'Als de belevingscultuur op theologisch erf alle rechten opeist en een feitelijke dictatuur gaat uitoefenen, komen we terecht in een gevoelstheologie, waar het goede of fijne gevoel direct wordt getransponeerd tot een theologisch waarheidsoordeel. Waar is wat goed of fijn voelt voor dat moment' (p. 99).

Maar tegelijk bepleit hij dat we de

ervaring theologisch wel serieus moeten nemen. Als de Geest Zich ook laat kennen in 'het gewone leven' (vgl. de *breder* pneumatologie!), dan spelen daar ook de zintuigen een rol bij. God geeft Zich ook te kennen door de zintuigen van voelen, ruiken en zien. En niet alleen via het gehoor! Geloven betreft dan ook de mens met al z'n mogelijkheden. Dit alles betekent dat we theologisch opnieuw zullen moeten nadenken over de plaats van de zintuigen en de affecten in de omgang met God.

Voor Van der Kooi *begint* zelfs theologie met die omgang met God, met de ervaring van God. De theologie geeft

Heilige Geest doet als Geest van de *eeuwige Zoon* en wat Hij doet als de Geest van de *Middelaar Jezus Christus*. Ik vind dat nog altijd een verhelderende onderscheiding. Een onderscheiding die ik mis bij Van der Kooi. Ik heb de indruk dat dit ook doorwerkt in zijn benoeming van 'het personele' van de Geest ten opzichte van de Vader en de Zoon.

Het voorbehoud

De Geest is 'ersteling' en 'onderpand', zo verkondigt Paulus ons. Van der Kooi heeft dan ook kritiek op het 'overwinningsleven' van sommige charismatisch bevlogenenen. De heerlijkheid staat nog uit. Er is het zuchten van de Geest en het zuchten van de schepping (Rom. 8). De charismatische theologie dient ook recht te doen aan het *leed* dat er voor Gods kinderen nog is. Terecht wijst Van der Kooi erop dat je - als genezing uitblijft - dit niet simpel kunt terugvoeren op gebrek aan geloof. Het heeft ook te maken met Gods wil. W.J. Ouweneel gaat te kort door de bocht, als hij stelt dat God ziekte niet wil. De zaken liggen gecompliceerder.

Heiliging en verheerlijking vallen niet samen. Dat impliceert ook dat we als gelovigen nog altijd met onze zondige aard te maken hebben. Het leven van een christen is niet louter dat van overwinning.

Maar gelijk stelt Van der Kooi de vraag, of de gereformeerde vroomheid niet te terughoudend is wanneer het gaat om de heiliging van het leven. Komen we niet verder dan het 'kleine begin' van antwoord 114 van de Heidelbergse Catechismus? Blijft dit niet onder de maat van wat Paulus te zeggen heeft en de bergrede ons voorhoudt? 'Kortom, heeft de gereformeerde theologie de vernieuwing door de Geest van Christus niet te zeer verstaan als afsterven aan de zonde (mortificatio) en beduidend minder als levendmaking (vivificatio)?' (p. 50).

Het is jammer dat Van der Kooi bij zijn vraag niet de *context* van antwoord 114 betreft. De Heidelberger spreekt over 'een klein begin' in verband met de volmaaktheid die Gods wet van ons eist (vgl. antw. 113) én in vergelijking met de volkomenheid straks. Vanwege die beide moeten we erkennen dat wij in deze bedeling slechts beginners blijven! Tegelijk leert de Heidelberger duidelijk dat er wel voortgang in heiliging is (vgl. het 'steeds meer' in antw. 115; antw. 123).

Geen omvattende evaluatie

Hoeveel kritische kanttekeningen Van der Kooi bij de pinksterbeweging en in haar voetspoor bij de charismatische beweging ook plaatst, hij meent dat het pentecostalisme een *gave* van God is aan de kerken. Hij noemt daarvan de belangrijkste elementen en stelt de vraag: 'Kunnen dergelijke elementen helpen om een eigen gereformeerde of rooms-katholieke spiritualiteit te verkrijgen?' (p. 52). Van der Kooi wil nog geen 'omvattende evaluatie' geven. Daarvoor is het zijns inziens te vroeg. 'Het gaat voorlopig om fundamentele vragen en ruimte voor experiment.' De auteur meent kennelijk dat er uit het pentecostalisme bouwstenen aan te dragen zijn voor een heroriëntatie van een theologie van de Geest. Daarbij is het zijn overtuiging dat de gaven van de Geest (ook de heel bijzondere) nog altijd door de kerk ontvangen mogen worden, al benadrukt hij tegenover het pentecostalisme de *sovereiniteit* van de Geest in het geven van deze gaven.

Ik vraag mij af, of de door Van der Kooi genoemde 'elementen' los verkrijgbaar zijn. Komt met deze elementen niet veel meer 'theologie' mee dan de auteur waar wil hebben?

Ik vind het een omissie dat Van der Kooi niet breder ingaat op het *schriftgebruik* in het pentecostalisme en zich niet confronteert met alles wat over 'de tekenen en wonderen' in de apostolische tijd als *bevestiging* van de prediking van de apostelen al geschreven is.

De dienst van de genezing acht hij 'de grote ontdekking' van de charismatische vernieuwing en als iets dat niet door de kerk mag worden weggedrukt (p. 123). Ook de gave van de profetie ziet hij als iets dat de kerk doet ervaren dat God nog altijd spreekt. 'Het is een diepgeworteld misverstand te menen dat volgens de kerkelijke leer God is opgehouden tot mensen te spreken toen de boeken van de bijbelse canon geschreven waren' (p. 130). 'Openheid voor profetie betekent dat we het mogelijk achten dat God op directe wijze een woord wil spreken met het oog op een mens of een situatie' (p. 143).

Wie op deze toer gaat, moet mijns inziens eerst theologisch goed duidelijk maken hoe je zo toch ook nog kunt staande houden wat de gereformeerde confessie zegt over de *volkomenheid* van

de Schrift, hoeveel Van der Kooi ook schrijft over de toetsing van de profetie.

Afsluitend

Ik heb nogal wat moeten laten liggen. Bijvoorbeeld wat Van der Kooi stelt over het getuigenis van de Geest bij H. Bavinck en wat hij zegt over 'de excentrische structuur' van de Geest in verband met de Triniteit. Wat ik noemde, kan duidelijk maken dat ik de mening van ds. Ph. Troost (*ND* 29 sept. 2006): dit boek doet een geslaagde poging om rust te brengen in de tent, niet bijval. Er blijven nog steeds zeer belangrijke vragen. Het 'terug naar de Bijbel' had in dit boek meer aan kracht gewonnen, wanneer de auteur echt was ingegaan op wat over de *heilshistorische* plaats van de bijzondere Geestesgaven naar voren is gebracht. Hoe moeten we het verstaan, wanneer Paulus zegt dat tongen zullen verstommen en profetieën zullen hebben afgedaan (1 Kor. 13:8), en de apostel zegt dat de kerk gebouwd is op het fundament van apostelen en profeten (Ef. 2:20)? Wat doet Van der Kooi met Marcus 16:20: de Here *bevestigde* het woord door de tekenen die erop volgden? Ik meen dat er eerst nog meer *exegetisch en hermeneutisch* werk te verzetten is, voordat we toe zijn aan een mogelijke 'verrijking' van de gereformeerde theologie vanuit het pentecostalisme!

Het boek van Van der Kooi toont wel aan dat er nog veel debat noodzakelijk is om tot een vernieuwde leer van de Heilige Geest te komen. Dat de auteur kritische opmerkingen maakt aan het adres van de charismatische beweging, is iets om dankbaar voor te zijn. Ik hoop van harte dat er naar hem geluisterd wordt. Dat de gereformeerde theologie ook van hem kan leren - al is het maar om diepgaand met zijn vragen bezig te zijn -, is voor mij ook duidelijk.

Het boek wil een bescheiden 'verkenning' zijn. Ik spreek graag de wens uit dat het professor Van der Kooi gegeven wordt, ons nog eens met een meer afgeronde studie te verrijken.

N.a.v. C. van der Kooi, *Tegenwoordigheid van Geest. Verkenningen op het gebied van de leer van de Heilige Geest*, Kok, Kampen 2006, ISBN 90 435 1227 3, 252 pag., prijs € 17,50.

De rand van de tafel

Half boven de rand van de tafel
het kinderhoofd met opgedroogde
waterpokken en ogen als kijkers.

Het licht, maar aarzelend, want
net heeft dit kind krassen gezet
in een bundel die je had opengelegd
bij een wonderlijk mooie passage.

Ach, de dichter zelf zal ook
het nodige hebben geknoeid
eer hij dacht dat het af was.

J. Eijkelboom

Uit: *Het arsenaal 2000*

Je ziet dit tafereeltje voor je:
zo'n meisje of jongetje
dat op een onbewaakt ogenblik
heeft staan krassen in een gedichtenbundel,
nog wel bij een wonderlijk mooie passage.
Het licht aarzelend, want het weet al vaag
dat het ondeugend is geweest.

En dan de relativerende slotstrofe.
Een eenvoudig, fraai vers.

Iets goeds in het independentisme?(1)

Bovenstaande vraag staat centraal in een boeiende gedachtewisseling die zich in de maand september voltrok in *De Wekker*. Binnen de CGK is een ontwikkeling bezig die ook in onze eigen kerken meer dan herkenbaar is. Namelijk die van een groeiende weerzin tegen wat door de kerken samen is afgesproken, zeker als het niet puur faciliterend, maar bindend is bedoeld. En een groeiende nadruk op het verlangen om het plaatselijk als kerk zelf wel te regelen. Dat kan de afspraken raken op het gebied van liturgie of gemeenteopbouw. Maar ook vragen rond de mogelijkheden van kerkelijke bevestiging van een huwelijk na samenwonen of het experimenteren met gebedsvormen uit de charismatische beweging. Nu de plaatselijke diversiteit zo groot is geworden en alleen nog maar groeit, hoe verhoudt zich dat tot de kerkrechtelijke structuur waar kerken van gereformeerde belijdenis tot nu toe voor gekozen hebben, omdat die schriftuurlijk zou zijn? Die vragen leven net zo hard bij de CGK als bij ons. Dat maakt de artikelen waaruit ik het nodige wil doorgeven, zo interessant voor onszelf. Het begon allemaal eerder dit jaar met een paar verspreide opmerkingen van de bekende CGK-predikant P. de Butter, zelf meermalen synodepreses. Zit er toch niet iets goeds in het independentisme, zo vroeg hij zich bijvoorbeeld publiekelijk af in het *RD*. En hij dacht daarbij onder meer aan de mogelijkheden van een gemeente om met een andere plaatselijke kerk (bijv. hersteld hervormd) verder te komen dan landelijk gezien mogelijk blijkt. In zijn column in *De Wekker* met de naam 'Kwartet' (8 september) constateerde ds. J.G. Schenau het met verbazing. Ik citeer het slot:

Eén pand

Wat mij verbaast, is dat het hierover onder ons zo stil bleef. Temeer, daar collega Den Butter al eerder, tegenover het ND, had opgemerkt, 'dat een andere kerkstructuur waarschijnlijk de enige mogelijkheid is.' In dat interview doelde hij op ons kerkelijk leven in het algemeen. Vergis ik me nu, of is dat niet toch nogal wat? Ik heb te

veel respect voor ds. Den Butter om achteloos voorbij te gaan aan wat hij zegt. Het blijft mij, eerlijk gezegd, wel verwonderen. In de particuliere synode van het zuiden was ds. Den Butter een van de ervaren predikanten, die ons beginnelingen leerde juist voor het geheel van de kerken te denken. Ik zou dat nog wel een poosje willen blijven proberen. En ook dit: independentisme, hebben we dat niet sinds jaar en dag de Nederlands Gereformeerden verweten? Ik heb goed gezien, dat ds. Den Butter iets goeds in het independentisme ziet. Misschien zou hij ons toch nog eens duidelijk willen maken, wat dan? En of dat iets het waard is onze hele kerkstructuur op haar kop te zetten. Als het

presbyteriaal-synodale stelsel ook ruimte blijkt te kunnen geven, en tegelijk een stevige verantwoordelijkheid vraagt voor elkaar, dan heb ik vooralsnog geen behoefte aan iets anders. Een verdeeld huis stort zomaar niet in, als het één pand is dat je samen wilt bewaren en waar op tijd de wekker afgaat.

Ds. Den Butter pakt deze toegeworpen handschoen op in *De Wekker* van 29 september. Een opmerkelijke reactie geeft hij. Hij bevestigt dat hij zich in de door ds. Schenau gememoreerde zin heeft uitgelaten. En hij staat daar ook achter. Terwijl hij toch nog steeds van overtuiging is dat het kerkrechtelijke stelsel dat zijn (en ook onze) kerken aanhangen (het zgn. presbyteriaal-synodale stelsel) te verkiezen is. Inclusief het aan dat stelsel eigen spanningsveld van de

twee polen: plaatselijke gemeente - meerdere vergaderingen. Zijn moeite zit hem in het feit dat de praktijk het officieel geldige stelsel in feite aan het uithollen is. Daarover schrijft hij dan:

Ontsporing

En hier ligt nu tegelijk het punt waarop er in onze kerken het een en ander is mis gegaan. Laat ik een paar voorbeelden noemen. Tegen bepaalde synodebesluiten in zijn plaatselijke kerken toch overgegaan tot het zingen van het vrije lied. De synode had 'nee' gezegd, maar plaatselijke kerken zeiden 'ja'. Synodale (of classicale) besluiten met betrekking tot interkerkelijke contacten zijn door plaatselijke kerken soms opgerekt en op deze manier heeft men zich de vrijheid verschaft om verder te gaan dan was afgesproken. Hoewel de laatstgehouden synode een deputaatschap benoemde dat tot taak heeft de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) te toetsen wordt die vertaling toch al hier en daar in de eredienst gebruikt.

Welnu, die gewoonte om besluiten naast zich neer te leggen of op nog te nemen besluiten vooruit te lopen hebben het kerkelijk samenleven onder grote druk gezet. Er is een mentaliteit gekomen van: We doen het nu al of we doen het toch maar en de synode zal dan wel gaan inzien dat zij besluiten moet nemen overeenkomstig een inmiddels gegroeide praktijk. Met als gevolg dat de synode niet echt leiding meer geeft, achter de feiten aanloopt en achteraf sanctioneert waar de kerken intussen al de vrijheid voor genomen hebben. Daarmee levert de synode natuurlijk wel een heel stuk van haar gezag in.

Hebben de synoden deze ontwikkeling onbedoeld zelf in de hand gewerkt? Door bepaalde zaken in de vrijheid van de kerken over te laten? Dat hangt dan weer samen met de zojuist gesignaleerde spanning tussen de twee polen. Maar natuurlijk heeft geen enkele synode bedoeld om ongehoorzaamheid te stimuleren.

Ongehoorzaamheid was er echter wel. Ja, want als we ons toch verplicht hebben de besluiten van de meerdere vergaderingen na te komen dan kunnen we daarna die besluiten toch niet ter zijde schuiven en er ons niets van aantrekken? Dat is toch ontrouw aan onze eigen beloften, vrijwillig

afgelegd? Kunnen we dan nog op elkaar aan? Dan mogen de spelregels goed zijn, maar wat moet dan gezegd worden van de spelers? En het stelsel, hoe goed het ook is, faalt.

Wat was van dit alles nu het gevolg? Dat de Christelijke Gereformeerde Kerken met hun goed gereformeerde stelsel van kerkregering independentistisch gingen denken en doen, zonder het independentisme als stelsel te aanvaarden. Daarin zit iets onwaarachtigs. Sterker: zo kun je moeilijk langer samen kerk zijn. Zo wordt een kerkverband naar buiten toe ook hoe langer hoe ongeloofwaardiger. Want wie zijn we nu eigenlijk? Het indertijd van de hand van ds. J.H. Velema verschenen boekje 'Wie zijn wij?' liet al duidelijk zien dat we vele gezichten hebben. We wonen wel in hetzelfde pand, om met ds. Scheenau te spreken. Maar dat pand lijkt wel een hotel waarin we elkaar af en toe ontmoeten in de lobby en de eetzaal, terwijl voor de rest ieder zich terugtrekt in zijn eigen kamer.

Iets goeds

Tegen die achtergrond heb ik gezegd, dat er in het independentisme toch wel iets goeds zit. Kenmerk van dat stelsel is dat het geen synoden kent, maar dat elke plaatselijke kerk geheel autonoom is en zelf de dingen kan beslissen. Is dat ideaal? Zou ik dan tot dit stelsel willen overgaan? Niemand hoeft mij te vertellen welke bezwaren er aan kleven. In het buitenland, waar dit stelsel van kerkregering meer voorkomt dan in ons land, heb ik heus wel gezien dat het independentisme ook niet alles is. Ik denk er dan ook niet aan om het te omhelzen. Dat heb ik ook geenszins willen beweren. Ik heb niet meer gezegd dan dat er iets goeds in is. Wat is dat goede dan?

Ik denk aan twee dingen. Binnen het independentisme kan een plaatselijke kerk onder andere zelf bepalen met welke andere plaatselijke kerk zij contacten wil onderhouden. Zoals de dingen bij ons liggen stimuleert onze synode de kerken om contacten te zoeken met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKV) oflen met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Maar stel dat een plaatselijke kerk in die richting geen heil ziet en veel

meer affiniteit en geestelijke verwantschap vertoont met bijvoorbeeld de Hersteld Hervormde Kerk? Dat contact kan evenwel niet, omdat de synode daar geen groen licht voor gaf. Zou er nu geen synode zijn die hierover bindende uitspraken doet, dan staat het de plaatselijke kerk vrij van dergelijke contacten wel werk te maken. Dat zou zij kunnen doen zonder ongehoorzaam te zijn. Zonder een eens gegeven belofte te schenden en woordbreuk te plegen. Is dat geen voordeel?

Nog een voordeel. Nu wordt het wel als gênant ervaren dat een synode besluiten neemt, die niet veel meer zijn dan een in ongehoorzaamheid ingezette trend achteraf goedkeuren. Zo demonstreert die synode dan haar onvermogen om leiding te geven en geeft ze in feite haar gezag uit handen. Wat is dan nog de waarde van zo'n synode, die impliciet ruimte geeft voor independentistische tendensen terwijl ze toch haar synodaal-presbyteriaal stelsel prolongeert?

Wat nu?

Een en ander maakt wel duidelijk, dat het stelsel wel goed kan zijn, maar dat het vanwege de geaardheid van de mens nog niet zo eenvoudig is om dat stelsel ook eerlijk te laten functioneren. Wat is de oplossing? Ik zou het niet weten. Ik heb ook geen weg willen wijzen, maar alleen een paar dingen willen signaleren. Wat we in ieder geval niet moeten doen is voortgaan op de inmiddels ingeslagen weg. Wel op die weg voortgaan zou uiterst inconsequent zijn, omdat we dan zeggen niet independent te willen zijn maar wel independentisme toe te laten en (tot op zekere hoogte) te bevorderen. Laten we dan liever bezien op welke wijze de spanning tussen plaatselijke kerken en generale synoden in de hand gehouden kan worden zodat ons stelsel van kerkregering op een eerlijke en geloofwaardige wijze gestalte kan krijgen. Desnoods door dat stelsel hier en daar aan te passen.

Er valt op wat Den Butter schrijft, heel wat af te dingen, dacht ik zo. Dat neemt niet weg dat hij ondertussen zijn vinger wel heeft gelegd op een heel zere plek. Over deze dingen verder in het volgende stukje.

Iets goeds in het independentisme?(2)

Ds. Den Butter signaleert in het vorige stukje Persrevue terecht een brandend probleem. De onwaarachtigheid van het officieel als schriftuurlijk presenteren van de gereformeerde opvatting over de beoefening van het kerkverband, terwijl die vlag de er niet bij passende lading moet dekken van het in toenemende mate independent functioneren van de plaatselijke kerken. En het is heus geen typisch CGK-probleem. Het is een problematiek die wij volop met hen delen. Den Butters slotalinea laat ook zien dat hij nog geen begin van een oplossing weet eigenlijk. Komt dat doordat hij geen weg meer ziet hoe het probleem echt door kerken samen nog opgepakt en aangepakt moet worden? Wat hij als 'iets goeds' meent te kunnen benoemen van de oplossing van het independentisme, is toch niet serieus als 'iets goeds' te betitelen? Inderdaad, neem je gewoon geen besluiten ergens over als synode, dan is ook geen plaatselijke kerk meer te verwijten dat zij zich er niet aan houdt. Maar wat is je eenheid waard, als je niet meer gezamenlijke, geloofwaardige en aan de HERE en zijn Woord te verantwoorden besluiten weet te nemen over zoiets wezenlijks als de verhouding en omgang met andere kerkgenootschappen? Dan ben/word je toch de hotterkerk die je niet wilt zijn? In hetzelfde nummer van *De Wakker* is er dan ook een kritische reactie te vinden op deze nogal moedeloze bespiegelingen van Den Butter. Die reactie (met als titel: 'Het independentisme is ook niet alles') komt van prof dr. W. van 't Spijker. Met behulp van de kerkgeschiedenis wil hij laten zien dat hij er niet zoveel van gelooft dat gereformeerde kerken geholpen zouden kunnen zijn met een snuifje independentisme. Hij schrijft vervolgens:

Een beetje helderheid in de begrippen kan geen kwaad. Daartoe zou ik me voorlopig willen beperken. En wel omdat ik op dit moment niet helemaal in staat ben om te oordelen over de situatie in onze kerken. Wel heb ik de sterke indruk dat er niet een gering aantal leden en ambtsdragers te vinden is, dat niet maar een klein beetje independentisme zouden willen, maar die

Westminster assembly

zich nu reeds opstellen alsof onze kerken het stelsel (voor zover men van een stelsel kan spreken) met hart en ziel zijn toegedaan. Zij zien niet slechts iets goeds in het independentisme, het is voor hen de enige manier om in de kerken met elkaar om te gaan: 'Ik zeg niets van jou en jij hebt niets met ons te maken, we trekken ons nergens iets van aan en doen wat we willen.' Er is altijd binnen onze kerken, reeds vanaf de tijd van de Afscheiding (1834), een stroming geweest die men zo kan noemen. Brummelkamp had er iets van in zijn Gelderse kerken. H.P. Scholte was nog wat sterker geporteerd voor de vrijheid die hij in deze kerkelijke structuur meende te vinden. Maar De Cock verzette zich er tegen, en terecht. Het zou het volstrekte einde geweest zijn van de kerken die uit de Afscheiding van 1834 zijn ontstaan. Net zo goed als het nu voor onze kerken de revolutionaire inzet zou zijn voor de slotakte van ons bestaan.

Afgewezen

Waarom wees De Cock het independentisme eigenlijk af? Omdat hij het uit de geschiedenis kende. Waar de wortels ervan liggen hoeft ons nu niet bezig te houden. Een ander gelijkwaardig begrip is het congregationalisme. De eerste aanduiding heeft een negatieve bijklank. Niet-afhankelijk, vrijheid van elke vorm van gezag. Autonoom, steunend op eigen gezag. Het tweede begrip heeft een meer positieve

klank: het gaat om de congregatie, de gemeente die als kudde van Christus een eigen weg kan gaan. Hoe men het ook keert of wendt, onze gereformeerde traditie heeft altijd min of meer van terzijde deze stroming gehad. En de klassieken uit die traditie hebben het afgewezen, zeer beslist, hoewel zij in veel independenten broeders hebben herkend. Maar ze hebben hun stelsel met kracht afgewezen. Hier in Nederland, waar het zich in kleine semi-sektarische groepen presenteerde, en ook in Engelse vluchtelingengemeenten. Maar ook in Engeland toen daar de Westminster assembly vergaderde, die opgehouden werd door 'dissenting brethren'. De Zeeuwse kerken zagen het gevaar al levensgroot voor zich en gaven een predikant uit hun midden de opdracht om aan de synode steun te betuigen in de vorm van een stevig traktaat tegen het independentisme. Namen, voor zover die nog iets zeggen: Hoornbeek, Voetius, Apollonius, Mosheim en nog een stuk of wat zwaargewichten. In Engeland en in Amerika treft men ze aan: independentisten en congregationalisten. En ze zijn ook onder ons, die zeggen: wat hebben we aan een synode. Ze zijn er naar mijn smaak te veel voor mooi. Ik proef er altijd iets in van: 'Ben ik mijns broeders hoeder.' Noem het democratisch denken. Of geef het een andere naam. De geschiedenis leert dat het leidt tot sektarisme, omdat het dit in feite in de wortel reeds is. Daarom keek ik ook een beetje vreemd op

toen ik ds. Den Butter, tegen wil en dank lijkt me, hoorde roepen dat er wel wat in zit, hoewel hij aan het einde schreef dat het ook niet alles is.

Er is méér aan de hand

De onafhankelijkheidsdrang die we aantreffen in het independentisme geldt niet maar alleen de relatie van plaatselijke kerk tot synode. Dit is slechts één aspect van de kwestie. Het is leerzaam om de opvattingen van de independenten te leren kennen. Men moet daarvoor toch bij wat oudere geschriften zijn. Het gaat om de autonomie van de gemeente, waarvan de ambtsdragers weinig meer zijn dan de uitvoerders van de wil van de leden. De kerkenraad is dus geen leidinggevende instantie, maar is gebonden aan de wil van de gemeente, die ook alle kerkenraadszaken van nabij kan controleren. De consistorie of raad van de kerk vergadert onder het oog van de gemeente, soms letterlijk. Leden van de gemeente zijn alleen zij die blijk hebben gegeven van innerlijke heiligheid, die vrucht is van de wedergeboorte en deze leden treden toe tot de gemeente op grond van belijdenis van het geloof, de Engelse term daarvoor was 'covenanting'. Als gemeentelieden sluit men een verbond. Dat berust, als het er op aankomt, op een wilsbeslissing van de mens. Het aan alles voorafgaande verbond der genade, zich openbarend in de roeping die van bovenaf tot ons komt, is hier ondergewaardeerd. De kerkelijke macht, de sleutelmacht (Matt. 16 en 18) berust bij de gemeentevergadering.

Voor een gereformeerd mens riekt dit naar democratisering, die de betekenis van ambt en gezag frustreert. Die vorm van heerschappij is door de eerste gereformeerde kerken in Frankrijk en Nederland afgewezen. Kerkelijke vergaderingen beschikken niet over enige bevoegdheid, als die ook maar enigszins verder zou gaan dan het

geven van een advies. Gereformeerde kerken kennen aan zulke vergaderingen gezag toe, om bindende besluiten te nemen, niet slechts raadgevend, maar ook in de oefening van de kerkelijke tucht.

Ook verdedigden de Gereformeerde kerken het recht van de kerk om formulieren op te stellen en confessies te gebruiken. De vrees voor de willekeur waaraan kerk en kerkverband is uitgeleverd, wanneer ieder maar geloven kan wat hij wil, deed hen vooral nee zeggen tegen de independenten. Daarmee is, zoals ieder kan beseffen, het fundament en het wezen van de kerk in geding.

Het zijn geen geringe zaken, die we op tafel krijgen wanneer we een knipoog geven aan het independentisme. Wie zou trachten om alles op één noemer te brengen, zal ongetwijfeld het subjectivisme moeten noemen. En daarmee zijn we helemaal beland in de culturele en maatschappelijke sfeer van onze eigen tijd. We doen de dingen, omdat we het zo voelen. Geen wonder dat men de Engelse kerkgeschiedenis ná de Westminster synode ziet ontaarden in een historie van sekten, en schisma's. Het independentisme zat toen in de lucht, en onze geestelijke barometer geeft voor onze tijd dezelfde klimatologische eigenschappen aan. We doen wat wij willen. Vandaar dat we enige bedenkingen koesteren bij een al te positieve kijk op de independenten.

Lang leve de synode?

Dit wil echter niet zeggen dat we zonder meer een luid hoera roepen bij alles wat een synode besluit. Op dit punt concentreert ds. Den Butter voornamelijk zijn aandacht. Misschien niet doorzichtig en consequent genoeg. Immers, zo lezen we bij hem, als er geen synode was met bindende uitspraken, dan zou een gemeente zich vrij kunnen voelen om contacten aan

te gaan met andere verbanden dan die waarmee wij via deputaten in een zekere verbinding staan.

Neem als voorbeeld de Hersteld Hervormde Kerk of de Gereformeerde Gemeenten, waarmee wel geestelijke verwantschap wordt gevoeld. En dan zou men dus niet ongehoorzaam zijn, wanneer gemeenten in die richting keken.

Tegelijk echter is er een zeker protest waar te nemen in het schrijven van ds. Den Butter als hij bezwaar aantekent tegen het feit dat een synode sommige zaken in de vrijheid van de kerken overgeeft. Daar zit naar ons idee een tegenstrijdigheid, die men op het eerste gezicht niet herkent. Aan de ene kant: de synode moet ons vrij laten. Tegelijk echter: de synode moet haar gezag handhaven en leiding geven, en dus niet in de vrijheid van de kerken geven.

Ik meen dat het goed gereformeerd is, dat een synode, als het om Schrift en belijdenis gaat, volstrekt het kerkelijk gezag met kracht handhaaft. Maar wanneer het gaat om middelmatige zaken (de zogenaamde *adiaphora*, of *res mediae*), die dingen dus waarmee een mens niet werkelijk kan leven en nog minder kan sterven, dan heeft diezelfde synode het gezag om te verklaren dat zij de vrijheid van de kerken respecteert en aan de kerken overlaat om naar plaatselijke omstandigheden een besluit te nemen. Daarmee wordt de vrijheid van de kerken gehonoreerd en het gezag van Schrift en belijdenis bewaard omdat dit het fundament van de kerken raakt. Het moet mogelijk zijn om op die manier, dat wil zeggen op goed bijbelse en gereformeerde wijze te denken over gezag en vrijheid binnen de éne kerk van onze Here Jezus Christus.

Eerbied voor de Heilige

Uit *Confessioneel* van 14 september 2006 haal ik het onderstaande gedeelte van een artikel van dr. G.W. Marchal. Zijn eigen titel: 'Buurten bij Trix?'. Hij wil aandacht voor de vraag: wie is welkom in de kerk? Hij herinnert aan

Psalm 15, waar die vraag ook gesteld wordt ('HERE, wie mag verkeren in uw tent?'). Hij wil een paar opmerkingen kwijt over het belang van de *eerbied* in het kerkelijk leven, van het ontzag dus voor de heilige God. Hij concentreert

zich daarbij met name op de erediensden. Maar het belang is breder. Zelf moest ik ook even denken aan wat in de Kroniek van dit nummer geschreven wordt. Marchal schrijft:

In de vaart van plannen en praktijken werpt deze Psalm een drempel op, een obstakel ter wille van de veiligheid. Er wordt een aantal voorwaarden genoemd vanwege de heiligheid van God. Dit laatste, het besef van de heiligheid van de Here, zijn we veelal kwijtgeraakt. We doen maar en we doen maar wat in het huis van God, als zouden wij de huisregels bepalen. Alles moet kunnen! Het is echter niet ons win-keltje, maar de plaats waar Hij, de Hoog-Heilige, de Gastheer is. We gaan op audientie - de kerk is vooral een luisterplaats! - bij de Koning.

Het gaat, naar mijn besef, in de kerk zo vaak plat en platvloers toe, zonder enige huivering voor Hem die ons nodigt in Zijn domein. We zeggen toch ook niet: 'Ik ga even bij Trix buurten' als we bij Koningin Beatrix ontboden worden? Voer ik een pleidooi voor plechtstatigheid, waarbij we onszelf en elkaar in een harnas persen? Ik pleit alleen voor stijl, voor eerbied, respect en zorgvuldigheid. Het is goed om je plaats te weten, ten overstaan van de ander, de Ander, de Here, in het bijzonder.

Nog eens die vraag: is ieder welkom in de kerk? Je kunt het antwoord 'Ja, zeker!' ook onderbouwen met basale elementen uit onze reformatorische traditie. 'Genade' is het wachtwoord. Geen voorwaarden, geen

bonuspunten van onze kant, geen werk-heiligheid om bij de Here in de gratie te komen. Als we daaraan gaan morrelen, daarmee gaan scharrelen en schipperen, zou Luther zich - om zo te zeggen - om-draaien in zijn graf. Dat hart van de Re-formatie is mij uit het hart gegrepen, maar ik weet dat dit kostbare tegelijk uiterst kwetsbaar is. Genade is wel gratis, maar niet goedkoop, niet op een koopje. De apostel Paulus moest al vechten tegen het bederf van het beste dat het slechtste wordt: 'Mogen wij bij de zonde blijven, opdat de genade toeneme?' (Rom. 6:1). Het grimmige antwoord is: 'Volstrekt niet.' Het heeft de klank van: ben je nou helemaal gek? Die kwestie steekt de eeuwen door telkens weer de kop op. Dietrich Bonhoeffer, op last van Hitler door ophanging om het leven gebracht, schreef indringend over de 'billige Gnade', de genade op een koopje. Daarbij past een mentaliteit van: doe maar, ga je gang, de Here God staat altijd klaar met de wikkwast van de vergeving. Zo zijn we niet getrouwd! Je mag komen zoals je bent, maar als je die genade ontvangen hebt, kun je niet blijven die je was. Als je slordig en slonzig op de oude voet verder wilt gaan, ben je niet welkom. Je lijkt dan op die man uit de gelijkenis, die een brui-loftskleed ontving, maar zo eigenwijs was

dat hij het toch weer verruilde met zijn oude plunje. Toen de koning hem daarop aansprak, verstomde hij. De koning zei niet: 'Nou ja, foutje, moet kunnen!'; maar: 'Werpt hem in de buitenste duisternis' (Mat. 22:13).

'Verkeren in uw tent' roept het beeld op van de tabernakel in de woestijn. De Here wil present zijn te midden van zijn volk, op weg naar het beloofde land. Het is ook een staande uitdrukking voor vreemdelingen die asielrecht ontvangen bij iemand die voor hen instaat, voor hen opkomt. De berg wijst heen naar de berg Sion, de stad van David, Jeruzalem, waar de tempel werd gebouwd (zie ook Ps. 2:6; 3:5; 43:3). Opvallend is hoe praktisch het geloven bij de gratie Gods is. De schijnbaar gewone dingen worden genoemd. Geen halsbrekende toeren aan de geestelijke rekstok, geen geheime wachtwoorden. De trouw van de Here roept wedertrouw op. 'Onberispelijk' is niet zonder zonden, maar 'vrij van grove overtreding' (Ps. 19:14). De kerk is te heilig om er 'een potje' van te maken. Wie dat toch wil, bewust of - en dat is veel sluipender - onbewust, doet er beter aan thuis te blijven en zichzelf te redden.

Samenwonen en kerkelijke verantwoordelijkheid

De classis Amersfoort van de CGK heeft een bezinningsconferentie gehad rond de bestaande verschillen (in opvatting en praktijk) onder kerkenraden over de vragen die te maken hebben met het kerkelijk handelen in geval van ongehuwd samenwonen. Eén van de inleiders, ds. P.J.D. Buijs, plaatste zijn bijdrage in het *Kerkblad voor het Noorden* (29 september 2006). Zijn beknopte, heldere bijdrage lijkt me waardevol om door te geven. Het kan ook onze kerkenraden helpen weer even op een rijtje te hebben welke schriftuurlijke uitgangspunten aan de orde zijn en waarom en hoe tuchttoefening heilzaam is.

Verbond

In het licht van Gods Woord moeten we bezwaar maken tegen het verschijnsel ongehuwd samenwonen. De volgende elementen spelen daarbij een rol. Bijbels gezien is het huwelijk een verbond voor Gods aangezicht. Ongehuwd samenwonen betekent dan: met elkaar een levensrelatie aangaan zonder verbond. Het wordt niet officieel gemaakt, het ligt niet vast. Terwijl het om een van de belangrijkste dingen uit een mensenleven gaat!

Dat wordt niet opgevangen door een samenlevingscontract. Een contract is zakelijk en kun je ook weer opzeggen. Een verbond niet. Gods verbond met mensen is

een eeuwig verbond (Gen. 17:7). De afschaduwing daarvan wil Hij in het huwelijk tussen een man en een vrouw terugzien: trouw tot in de dood. Ongehuwd samenwonen blijft in dit opzicht beneden het niveau dat de Heere ons wijst.

Bijbels gezien is de volgorde huwelijk en geslachtsgemeenschap onomkeerbaar. Bij het ongehuwd samenwonen wordt vooruit gegrepen op iets wat de Heere in Zijn wijsheid voor het huwelijk alleen bestemd heeft.

Bij ongehuwd samenwonen wordt de publieke kant van het huwelijksverbond ontkend of - in het geval van een geregistreerd partnerschap - geminimaliseerd. Terwijl

die publieke kant er bijbels gezien wezenlijk bij hoort: we maken deel uit van een gemeenschap. Ongehuwd samenwonen is uiting van het veld winnend individualisme, dat een wezenstrek in onze westerse cultuur is geworden, maar haaks staat op het bijbelse spreken.

Dit individualisme maakt de relatie tot een privé-aangelegenheid waar ouders, familie, kerk en samenleving niets mee te maken hebben. De Naam van de Heere hoeft er niet meer publiek bij aangeropen te worden. De kerkelijke gemeente moet het uit geruchten horen, want kanselafkondiging en voorbede blijven uiteraard achterwege. Dat is echt de 'geest van de eeuw', waartegen de gemeente van Christus duidelijk stelling dient te nemen.

Bijbelse preventie

Hoe gaan we hiermee nu pastoraal om?

1. Laat er een duidelijk kerkenraadsbeleid zijn en stel de gemeente daarvan door het eigen kerkblad of een apart katern op de hoogte.
2. Laat in prediking en catechese een helder geluid klinken, waarin aan jongeren en ouderen positief richting wordt gewezen in deze dingen. Dat is bijbelse preventie!
3. Ga als ambtsdragers het gesprek aan met ongehuwd samenwonenden. Dat zal in liefde en met veel geduld moeten gebeuren.

We doen er goed aan in aanmerking te nemen dat geen situatie hetzelfde is. Ambtsdragers dienen zich daarom goed op de hoogte te stellen van de persoonlijke omstandigheden van leden die ongehuwd samenwonen en van de motieven die daartoe geleid hebben.

Schuld belijden

In het gesprek dient de bijbelse lijn uitgangspunt te zijn. Dat betekent dat niet alleen het zevende gebod ter sprake komt (liefde en trouw, seksualiteit, bescherming van de relatie en van eventuele kinderen), maar ook het vijfde gebod (respect hebben voor samenlevingsregels en de erkenning van de overheid als gezaghebbende instantie bij het huwelijk, en ook respect voor de kerkenraad, aan de vermaning waarvan men zich volgens de Schrift dient te onderwerpen).

In vervolggesprekken zullen de ambtsdragers in de regel gericht zijn op het tot stand komen van een huwelijk, zeker als er een kind (op komst) is, al zijn er situaties denkbaar dat dat niet verstandig is en voortzetting van de relatie schadelijk moet worden geacht.

Indien ongehuwd samenwonenden tot het

inzicht komen dat de vorm van hun huidige relatie in strijd is met Gods heilzame gebod en dus zonde is voor God, kan dat voor (een deel van) de kerkenraad als schuld tegenover de Heere beleden worden. Omdat het ongehuwd samenwonen een zaak is die in het openbaar plaatsvindt, zal van de schuldbelijdenis mededeling worden gedaan aan de gemeente (bijv. via het kerkblad).

De kerkenraad zal vervolgens van de ongehuwd samenwonenden die hun schuld beleden hebben vragen tot de trouwdag van het samenwonen af te zien. Indien zij dat beloven, ligt de weg open om het huwelijk kerkelijk te bevestigen.

Heilzame tucht

Zolang ongehuwd samenwonenden volharden in hun levenshouding zullen zij niet toegelaten kunnen worden tot de openbare belijdenis van het geloof en tot het gebruik van de sacramenten. Als ambtsdragers hebben we te waken voor elke ontheiliging van de sacramenten, zo als we bij onze ambtsaanvaarding beloofd hebben. Volgens art. 61 van onze kerkorde kan niemand tot het avondmaal des Heeren worden toegelaten dan wie onder andere getuigenis geeft van een godvruchtige wandel. En men kan van ongehuwd samenwonenden die geduldig onderwezen zijn over het kwalijke van hun handelwijze en daarin desondanks volharden, toch moeilijk zeggen dat zij een godvruchtige wandel tonen.

Wanneer ongehuwd samenwonenden ook na geduldig pastoraal vermaan volharden in hun levenswijze, zal dan ook de weg gevolgd moeten worden van art. 76 en 77 van de kerkorde als het een belijdend lid betreft, en van art. 77 sub 4 als het een dooplid betreft.

Prof. dr. W. van 't Spijker schreef daarover in Ambtelijk Contact (20e jaargang nr. 10) het volgende: 'Hoe noodzakelijk is

voor heel de gemeente het zich bewust zijn van de heiligheid van Gods verbond. Het "verbond van de kerk" zal hier zijn hechtigheid hebben te betonen in een pastorale, liefdevolle censuur, die beoogt te behouden. Dit betekent dat ook hier de praktijk van de gereformeerde kerk gehandhaafd moet blijven inzake de toelating tot het avondmaal: wie in deze zonde leeft, zal die toegang afgesloten vinden. Wanneer na herhaaldelijk ernstig vermaan met de zonde niet gebroken wordt, zal naar de regel van Matteüs 16 en 18 de tucht worden toegepast naar de beginselen die daarvoor in de kerkorde gelden.'

Kerk, wees duidelijk!

Meer en meer horen we dat dit een harde lijn is en dat we op deze manier mensen afstoten. Maar is dat zo? Bedoelen geduldig pastoraat en waar nodig de kerkelijke tucht juist niet het behoud van de zondaar? Onze gereformeerde vaders hebben daar heilig in geloofd.

Of er met de tucht nooit fouten zijn gemaakt? Ongetwijfeld. Maar laten we met het badwater het kind niet weggooien. We geloven dat de tucht heilzaam is; een door God gegeven middel om te trekken. Wanneer mensen dit middel verwerpen of zich daadwerkelijk aan het opzicht en de tucht van de kerk onttrekken, bijvoorbeeld omdat ze het beleid rond ongehuwd samenwonen te stringent vinden, is dat hun keuze en hun verantwoordelijkheid.

Van hun handelwijze hebben we verdriet en we blijven bidden om hun behoud.

Maar laten we als kerken alstublieft wel duidelijk zijn! Het gaat per slot van rekening om de eer van de Heere, om de heiligheid van Zijn gemeente en om het eeuwig behoud van mensen die de Heere aan onze zorgen heeft toevertrouwd. Wij zijn als ambtsdragers uiteindelijk alleen aan Hem verantwoording schuldig.

Binnenkort verschijnt cahier 71

Het kerstverhaal van Matteüs

Het kind Jezus en de vervulling van de oudtestamentische profetie

Ds. A. van der Sloot

De boeken van de Bijbel vormen één geheel. De rode draad door het Oude Testament is de voorzeggings van de komst van de Messias. De vervulling ervan, in de komst van Jezus van Nazaret, is het hoofdthema van het Nieuwe Testament. Het kerstverhaal van Matteüs kan ons geweldig helpen om oog te krijgen voor de eenheid van de Bijbel. Matteüs laat namelijk over Maria's zwangerschap en over wat Jezus daarna als kind overkomt, het licht van de oudtestamentische profetie schijnen.

De geboortegeschiedenis van Jezus begint met een geslachtsregister. Zo betreft Matteüs zijn lezers meteen bij de bijzondere afkomst van Jezus van Nazaret: Jezus is de Messias, de zoon van David, de zoon

van Abraham. Het doel van zijn leven is de Joden en de heidenen nieuw leven te geven en voor eeuwig te behouden.

Matteüs is uiterst zorgvuldig te werk gegaan als hij het verband legt tussen Jezus van Nazaret en de oudtestamentische profetie over de Messias. Dat blijkt uit details. Gebeurtenissen uit Jezus' leven worden ingeleid met gebruikmaking van maar liefst drie verschillende vervullingsformules. Dat Jezus van Nazaret de beloofde Messias van God is, is door Matteüs met overtuiging beschreven, maar ook met krachtige argumenten. Tot op heden is zijn evangelie een bron om kennis op te doen over wat tot de kern van het christelijk geloof behoort.

Nu al tweede druk van cahier 70

Liever vijf woorden met mijn verstand

Een pastorale handreiking over gaven van de Geest

Ds. W. Wierenga

Veel gereformeerde broeders en zusters worden in verwarring gebracht door allerlei charismatische invloeden die als een vloedgolf de kerken overspoelen. Jonge mensen missen goede voorlichting en niet alle predikanten stellen zich afwijzend op. Vooral met het oog op hen allen is dit boekje geschreven.

Aan de orde komen vragen als: Hoe spreekt de Schrift over gaven als tongentaal, genezing, demonenuitdrijving en profetie?

Komen die opvallende Geestesgaven nog voor in onze tijd? Wat is de betekenis van de streeptheologie? Kun je wel spreken van de charismatische beweging? Waarom stappen gereformeerden over naar baptistische of evangelische gemeenten?

Wat is NewWine voor een beweging? Hoe denken zij onderwijs te geven in de kerken?

Van charismatici valt ook wel te leren. Dit boek is zeker geen veroordeling van alles wat de charismatische beweging leert en doet. Maar de vinger wordt wel gelegd bij zaken als gebedsministry, zoals die wordt gepraktiseerd door NewWine/Nederland. De gebeurtenissen in de fictieve gemeente Hoopvol worden als voorbeeld genomen en zijn heel herkenbaar.

Een drietal bijlagen vormt een belangrijk onderdeel van het boek. Ze gaan o.a. over de persoon van de heilige Geest en over de vraag of evangelischen de Bijbel anders lezen dan gereformeerden.